Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 110 | Łódź, Sroda, 13 maja 1931 r. | ניינטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך כ״ט אייר תרצ״א | № 110

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — דרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

חלוקי=דעות וועגן זונטאג=רוה

האנדעלס-מיניסטעריום וויל מאכן ענדערונגען, ארב.-מיניסטעריום דערלאזט ניט

וואַרשאַ, 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). אין די פּאָליטישע קרייזען קומען פאַר מייבונגס-פערשידענהייטען אין דער פראַגע וועגען מילדערען דעם צוואַנגס-זונטאָג-רוה.

דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום איז קאַטעגאָריש געגען ענדערען דעם זונטאָג-רוה. דאַגעגען דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום איז דערפאַר, די דאָזיגע פראַגע וועט דעצידירט ווערען אויף דער היינטיגער זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט. העכסט-וואַהרשיינליך וועט זיגען די מייבונג פון האַנדעלס-מיניסטער.

וויכטיגע פּאָליטישע בעראטונגען

פרעמיער סלאוועק ביים מארשאל פּילסודסקי

וואַרשאַ, 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). היינט 1 אַ זייגער בייטאָג האָט מאַרשאַל פילסודסקי אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט׳ן פרעמיער סלאַוועק, ס׳זענען אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגען פון דער נאָהענטסטער סיים-סעסיע און פון עווענטועלע ענדערונגען אין דער רעגירונג.

נאָכדעם האָט דער פרעמיער קאָנפערירט מיט׳ן וויצע-פרעמיער פּיעראַצקי, סיים-מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי און האַנדעלס-מיניסטער פריסטאָר, וועלכער איז דער וואַהרשיינליכסטער קאַנדידאַט אויפ׳ן אַמט פון פרעמיער.

דער מלוכה-פרעזידענט איז היינט פון שפּאַלאַ געקומען קיין וואַרשאַ.

קופּאָן № 6

פון גרויסען

פרעמיען-קאנקורס

פון „נייעם פאלקסבלאט“

כדי זיך צו בעטייליגען אין פרעמיען-קאנקורס איז גענוג

צו צושטעלען בלויז 30 קופּאָנען

40-שעה׳דיגע ארבייטס-וואָך

פערלאנגען די פּוילישע פראָפ. פעראיינען

וואַרשאַ, 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). די צענטראַלע פון די פראָפעסיאָנעלע פעראיינען רופען אויף דעם 31-טען מאַי מיטינגען און דעמאָנסטראַציעס אַלס פראָטעסט געגען די רעדוקציע פון בעאַמטע און אַרבייטער און געגען די רעדוקציע פון די שכירות סיי אין די מלוכהשע און סיי אין פּריוואַטע אינסטיטוציעס. אויף די דאָזיגע מאַנטע מיטינגען וועט אַרויסגעשטעלט ווערען די לאָזונג וועגען אַ 40-שעהדיגע אַרבייטס-וואָך.

שטרייק פון קאמאשען - שטעפּערס איןווארשא

ווארשא, 12 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין ווארשא שטרייקען איצט 1000 יודישע קאמאשען-שטעפּער.

אויס בוי-קרעדיטען

ווארשא, 12 (י. ט. א. טעלעגראפיש) די באנק „גאָספּאָדאַרסטווא קראיאָוועגאָ“ האָט ארויסגעשיקט א צירקולאר צו אלע אָפּטיילונגען, אז היינטיגעס יאהר וועלען נישט ארויסגעגעבען ווערען קיין שום בוי-קרעדיטען.

גירוש אמעריקא

מ׳טרייבט די וואס זענען אונלעגאַל געקומען אין לאנד

וואַרשאַ, 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). דאָס פּוילישע אויסערן-מיניסטעריום האָט בעקומען אַ מיטיילונג פון דער אַמעריקאַנער אמבאסאדע אַז פון איצט אן וועט מען נאָך שטרענגער דורכפיהרען דאָס אַרויסשיקען פון אימיגראַנטען וואָס זענען אונלעגאַל געקומען קיין אַמעריקא נאָכ׳ן יאָהר 1924.

בלוטיגע מעסער-שטעכעריי אין לאדז צווישען יודישע יונגעלייט

איינער שטערבליך פערוואונדעט

נעכטען איז אויף אַלעקסאַנדראָווסקאַ 12 פאַרגעקומען אַ שרעקליך געשלעג צווישען יודישע יונגעלייט, וועלכע האָט זיך געענדיגט דערמיט, וואָס איינעם פון זיי האָט מען ־אין אַ גוססדיגען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אין דעם דאָזיגע ־הויז וואוינען די יודישע פאַמיליעס זייף און פּיאַסעצקאָגורסקי, די דאָזיגע פאַמיליעס לעבען צווישען זיך נישט שטאַרק בשלום, נעכטען האָבען זיך די פרויען זייף און פּיאַסעצקאָגורסקי ווייטער זיך צוקריגט. דער 22-יעהריגער מרדכי זייף האָט זיך געוואָלט אָננעהמען די קריוודע פון זיין מוטער און האָט זיך אַריינגעמישט אין דער מחלוקה. אין דעם דאָזיגען מאָמענט זענען אָנגעקומען פּיאַסעצקאָגורסקיס צוויי זיהן שלמה און יוסף און אָנגעהויבען זיך צו שלאָגען. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז מרדכי זייף האָט בעקומע ־מיט אַ מעסער אין בויך אַריין, און אין אַ געפעהרליכען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ גאַס. ביידע ברידער פּיאַסעצקאָגורסקי זענען אַרעסטירט, אַלע 3 זענען שניידער-אַרבייטער.

גרויסע פאבריקס-שרפה אין לאדז

אויף פאמארסקא 115 האבען אפגעברענט די פאבריקען פון האנעמאן און אבאדאווסקי

נעכטען אין אָווענד זענען די פייערלעשער אַלאַרמירט געוואָרען צו אַ גרויסער שרפה, וועלכע האָט אויסגעבראָכען אין די פאַבריקען פון די יודישע אייגענטימער האַנעמאַן און אַבאָדאָווסקי אויף פּאָמאָרסקאַ 115.

צעהן אַ זייגער אויפדערנאַכט האָבען די דורכגעהער אויף פּאָמאַרסקאַ גאַס בעמערקט ווי פון דער פאַבריק וואָס געפינט זיך נומער 115 פליהען פונקען. זיי האָבען באַלד אַלאַרמירט איינעם פון די פאַבריקס-אייגענטימער, וועלכער וואוינט אויף פּאָמאָרסקאַ 119. דער לעצטער איז גלייך אַוועק אין דער פאַבריק, אָבער צו זיין גרעסטער איבעראַשונג האָט ער שוין געטראָפען כמעט די גאַנצע געביידע אין פלאַמען.

אויף דעם הויף נומער 115 געפינט זיך דער דרוסעט —(רייסעריי) פון דער פירמע האַנעמאַן און די גרעמפעל-מאַשינען פון דער פירמע אַבאָדאָווסקי, אַ חוץ דעם געפינען זיך דאָרט גרויסע לאַגערען פון רויה-מאַטעריאַלען, וועלכע פערשידענע פאַבריקאַנטען האָבען אַהערגעשיקט איבער צואַרבייטען ביידע דערמאָהנטע פאַבריקען אַרבייטען אויף לוין, אויף דעם דאָזיגען הויף געפינט זיך אויך דאָס ביוראָ פון די דערמאָהנטע פירמען.

ס׳זענען גלייך אַלאַרמירט געוואָרען די פייערלעשער און אויפ׳ן אָרט זענען אָנגעקומען די ערשטע 3 אָפּטיילונגען וועלכע האָבען אָבער געזעהען אַז זיי וועלען זיך אַליין קיין עצה נישט געבען מיט די פייער-פלאַמען און זיי האָבען נאָך אַרויסגערופען 7 אָפּטיילונגען מיט׳ן קאָמענדאַנט גראָהמאַן בראש, אויפ׳ן אָרט פון דער גרויסער שרפה זענען אַלזאָ געווען בעשעפטיגט צעהן אָפּטיילונגען פון די היגע פייערלעשער

וועגע וְאַפּאַראַטעוועןן די ברענענדע בנינים האָט שוין נישט געקענט זיין קיין רייד, די פייערלעשער האָבען דעריבער אָנגעווענדעט זייער גאַנצע ענערגיע כדי די שרפה צו לאָקאַליזירען און נישט דערלאָזען, אַז זי זאָל זיך איבערוואַרפען אויף די אַרומיגע בנינים.

ווי ס׳ווייזט זיך אויס, האָט זיך דאָס פייער אָנגעהויבען אין די סחורה-שאָפּעס פון אַבאָדאָווסקי אַזוי ווי אַרום איז געווען נאָר לייכט-ברענענדיגע מאַטעריאַלען האָבען די פלאַמען באַלד אַרומגעכאַפּט די גאַנצע אויסגעטריקענטע געביידע. ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט מען גאָרנישט געקענט אַפּאַראַטעווען און ס׳זענען אינגאַנצען אָפּגעברענט געוואָרען די צוויי-שטאָקיגע געביידעס מיט די מאַשינען און רויה-מאַטעריאַלען.

אַ חוץ די אינהאָבער פון די פאַבריקען האָבען אויך שטאַרק געליטען די פירמען, וועלכע האָבען געשיקט זייערע מאַטעריאַלען איבערצואַרבייטען, זיי האָבען גרויסע פערלוסטען די פירמען וואָלף עדעלבוים, פלאַץ דאָמבראָווסקי; קאָזלאָווסקי, נאַרוטאָוויטש 44; קאַראַל פּאָדסטאַלסקי, נאַווראָט 34; בארנשטיין און אַנדערע.

די פאַבריקסבנינים זענען נישט געווען אַסעקורירט, דאַגעגען זענען די מאַשינען און די רויה-שטאָפען געווען אַסעקורירט אויף קליינע סומען.

אויפ׳ן אָרט פון דער שרפה האָט אַ גאַנצע נאַכט דיזשורירט אַן׳אָפּטיילונג פייערלעשער, אויפ׳ן אָרט פון דער שרפה זענען אויך אָנגעוועזענד געווען פאָרשטעהער פון דער פּאָליצייאישער מאַכט.

12 דער ציוניסט׳שער יוגענד=וואהל=קאמיטעט 12

פאָדערט אויף די מיטגלידער פון: ציוניסטיש=רעוויזיאָניסטישען פערבאנד, פון „על המשמר“, „החלוץ המרכזי“, „ברית תרומפלדור“, „השומר הלאומי“, גוש העבודה“, די ציוניסטישע אַקאַדעמיקער, ווי בכלל די ציוניסטישע און נאציאָנאַלע יוגענד, אויך די, וואָס איז נישט אָרגאַניזירט אין די בעזונדערע פערבאַנדען, צו רעגיסטרירען זיך צו דער ארבייט ביי דער איצטיגער וואהל-אקציע צו דער יודישער קהלה.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר היינט, מיטוואָך, דעם 13. ה. ח. פון 7 ביז 10 אָוועגד און מארגען, דאָנערשטאָג, דעם 14. ה. ח. פון 10–1 פארמ. און פון 4–6 נאָכמ. אין סעקרעטאריאט פון יוגענד-וואהל-קאָמיטעט, שרודמיעסקא 29 (פריהער צעגעלנ. 4)

חברים, ציוניסטען! פערשרייבט אייך מאַסענווייז און העלפט אונז צום נצחון פון אונזער ליסטע, נומער 12

2 וואהל=קאמיטעט 2

פון אומפּארטייאישע רעליגיעזע בעלי-בתים

אין אלטשטאט, באלוט, ראדאגאשץ, זובארדז אז״וו

היינט, מיטוואָך, דעם 13. מאי 1931, 7 אין אָוועגד קומט פאָר אין זאל „איראַפעיסקי“, זגערזשער 17

א גרויסער וואהל=מיטינג 2

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען:

ה׳ גרשון וואלמאן ראטמאן אין לאדזער האנדעלס-קאמער,

ה׳ דוד שמולעוויטש, פרעזעס פון באלוטער שוהל,

ה׳ פעטער, ה׳ פמאשניק א. א. קומט מאסענווייז!

15 די ליסטע פון ציוניסטישן ארבייטס-בלאק

איז די ליסטע פון די

ארבייטענדע פאלקס מאסן 15

יודישע דעמאקראטיע

נאציאנאלע אינטעליגענץ

אונזערע קאנדידאטען זענען:

ד״ר שמואל יוסף שווייג ארצט | ד״ר ל. קאן ארצט
גרשון ליכטענשטיין ביוראליסט | נחום האלצמאן בוכהאלטער
ד״ר אדאלף גיביאנסקי ארצט | ס. דרייהארן דענטיסט
סט. שרעטער האנדעלס-אנגעשט. | ד״ר עזריאל לעווין בוכהאלטער
ד״ר ז. בערלאס גימנאז.-לעהרער | הענריס רעכטמאן אפטייקער

13 ערקלערונג. 13

אזוי ווי אין „נייעם פאלקסבלאט“ נ׳ 109 איז געווען א השערה, אז אונזער ליסטע נ׳ 13 איז אונטערגעשטעלט פון דער אגודה, ערקלערען מיר קאַטעגאָריש, אז מיר האבען קיין שום שייכות נישט צו קיין שום פארטיי.

מיר געהען זעלבסטשטענדיג צו די וואהלען!

וואהל-קאמיטעט

פון פעראייניגטע חסידים און בעלי-בתישע יודען אין לאדז.

2 13

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם טיפסטען דאנק דעם ה׳ מאקס בארנשטיין

אינהאבער פון ביורא „אבראנא“

שענקעוויטשא 9, טעלעפאן 124-19

פאר זיין אויסגלייכען דעם סכסוך צווישען מיר און מיין ווירט. א דאנק זיין מאטעריעלע הילף איז די עקסמיסיע ליקווידירט געוואָרען.

מיט אכטונג א. הורוויטש.

א קוואליפיצירטער

שטרימף ארבייטער

אויף 4 מאשינען אידעאל

אבער שקאָט, ווערט זאָפאָרט געזוכט.

ווסכאדניא 31, לינקע אפיצינע, 3. שט. 2814

לאגע פון יודען אין מעקסיקא ווערט ערגער

אינטערווענץ פון דער אמעריקאנער רעגירונג האט נישט געהאט קיין ווירקונג

מעקסיקא־סיטי. 12. (יט"א טעלעגראַפיש). די לאַגע פון די יודען אין מעקסיקא ווערט ערגער פון טאָג־צו־טאָג. אין די לעצטע עטליכע טעג האָבען אַ סך יודישע סוחרים בעקומען אַנאָנימע דראָהונגס־בריף, אין וועלכע זיי ווערען אויפגעפאָדערט צו פערלאָזען דאָס לאַנד אין משך פון 24 שעה. אין געגענפאל וועלען זייערע קערפערס איבערגעשיקט ווערען אויף שיפען אין זייערע געבורטס־לענדער.

די אינטערווענץ פון אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר ביי דער מעקסיקאַנער רעגירונג האָט נישט געהאַט קיין שום ווירקונג.

די יודישע דעלעגאַציע האָט געזאָלט אויפגענומען ווערען פון מעקסי־קאַנער פרעזידענט, נאָר די אויפנאַהמע איז אָפגעזאָגט געוואָרען.

בריאַן וועט פאהרען קיין גענף

אפילו ער וועט היינט אויסגעוועהלט ווערן אלס מלוכה־פרעזידענט

פאַריז, 12. (ספּ. טעל.) אין דעם געשפּרעך פון בריאַנען מיט דער דעלעגאַציע וועלכע איז געקומען איהם בעטען אַז ער זאָל אָפיציעל אַרויס־שטעלען זיין קאַנדידאַטור אויפ'ן אַמט פון מלוכה־פרעזידענט, האָבען אַנטיילגענומען פופציג דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען.

דאָס געשפּרעך האָט געהאַט זעהר עמאָציאָנעלע מאָמענטען.

בריאַן האָט געפּרובט אָפּצוזאָגען, אַרויסרוקענדיג דעם אַרגומענט אַז ער וואָלט געמוזט פערלאָזען צוליב'ן אַמט פון מלוכה־פּרעזידענט זיין אַרבייט אויפ'ן געביט פון דער פעלקער־ליגע.

צום סוף האָט בריאַן מסכים געווען, בעטענדיג די דעלעגאַציע אַז זי זאָל אויפקלערען זיין קאַנטר־קאַנדידאַט דומערג, די אומשטענדען, וועלכע האָבען איהם בעוואויגען אַרויסצושטעלען זיין קאַנדידאַטור.

בריאַנס מקורבים שטעלען פעסט, אַז אַפילו ווען ער וועט היינט אויסגעוועהלט ווערען אַלס מלו־כה־פרעזידענט, וועט ער דאָך דעם 15־טען מאי פאָהרען קיין גענף כדי זיך צו געזעגענען מיט זיינע קאָלעגען פון דער פאַן־אייראָפּעאישער קאָמיסיע, און בעטען זיי, אַז זיי זאָלען אויסוועהלען אַ נייעם פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע.

בריאַנס וויזיט אין גענף וואָלט געווען אַ זעהר קורצע, ער וואָלט נישט אַנטיילגענומען אין די אַר־בייטען פון פעלקער־ליגע־ראַט.

דער פאָרזיצער פון דער פראַנצויזישער דעלע־גאַציע אין גענף וואָלט דאַן געווען דער פרעמיער לאַוואַל.

ראטשילד האט אפגעראטעוועט

די עסטרייכישע קרעדיט־באנק פון באנקראט

וויען, 12 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) אַ גרויסע סענסאַציע האָט דאָ אַרויסגערופען די ידיעה וועגען די צאָהלונגס־שוועריגקייטען פון דער „עסטריי־כישער קרעדיט־באַנק", וואָס שטעהט אונטער דער השגחה פון דער פירמע ראָטשילד.

די לאַגע פון דער באַנק האָט זיך אָבער די טעג שוין געבעסערט, ווייל ראָטשילד האָט אריינגעלעגט אין באַנק 30 מיליאָן שילינג.

וויען, 12 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די עס־טרייכישע רעגירונג האָט פערעפענטליכט אַנ'אָפי־ציעלען קאָמוניקאַט אין וועלכען זי איז מודיע, אַז די לאַגע פון דער „קרעדיט־באַנק" האָט זיך פערפעסטיגט אַ דאַנק דער מיטהילף פון דער פירמע ראָטשילד.

ס'ברענען קירכען אין שפאניען

די רעפובליקאנער רעגירונג שיצט די רעפובליק מיט אלע מיטלען

מאַדריד, 12. (ספּ. טעל.) די רעפּובליקאַנישע רעגירונג האָט איינגאַנצען בעהערשט די לאַגע.

דער שטרייק איז פערענדיגט געוואָרען.

מאַדריד, 12. (ספּ טעל.) דער פּרעמיער זאַ־מאָראַ, רעדענדיג דורך ראַדיאָ, האָט ערקלערט אַז די רעגירונג האָט בעהערשט די לאַגע און וועט טון אַליץ, כדי צו דערהאַלטען די אָרדנונג אין לאַנד.

מאַדריד, 12. (ספּ. טעל.) דער יוסטיץ־מיניס־טער אין דער רעגירונג פון פּרימאָ־דע־ריוועראַ, גאַלאָ פּאָנטע, איז אַרעסטירט געוואָרען. די פּאָליציי האָט בעקומען אַ בעפעהל צו אַרעסטירען אַלע מיני־סטאָרען פון פּרימאָ־דע־ריוועראַס רעגירונג און אַלע פיהרער פון די מאָנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציעס.

מאַדריד, 12. (ספּ. טעל.) די מיליטער־אָפּטיי־לונגען שיצען דאָס צושטעלען פון לעבענס־מיטלען־פּראָדוקטען אין דער הויפּטשטאָט.

ס'זענען אויך בעוואַכט געוואָרען אַלע עפענט־ליכע אינסטיטוציעס.

מאַדריד, 12. (ספּ. טעל.) דאָ קומען אָן ידי־עות פון פערשידענע פּראָווינציאָנעלע שטעט וועגען אַרויסטריטען געגען קירכען, קלויסטערס און רע־דאַקציעס פון קלעריקאַלע צייטונגען.

די מאַסען דעמאָנסטראַנטען האָבען זיך גע־וואָרפען אויף די קלויסטערס און קירכען און צוריי־סען פיל דאָקומענטען.

אין קאַדיז זענען פערברענט געוואָרען די קלויס־טערען פון די קאַרמעליטען און דאָמיניקאַנער.

נאָך די ענערגישע פעראָרדנונגען פון דער רעגי־רונג האָבען די עקסצעסען אויפגעהערט.

מאַדריד, 12. (ספּ. טעל.) דער וואַטיקאַן האָט אָוועקגעשיקט אַנ'ענערגישען פּראָטעסט צו דער שפּאַנישער רעגירונג אין צוזאַמענהאַנג מיט די אַ־רויסטרעטונגען געגען קלער און די קירכען.

תשובה פון יודישער אגענץ אויף סימפסאן־בעריכט

ירושלים, 12 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) אין דער היינטיגער וואָך וועט פערעפענטליכט ווערען די תשובה פון דער יודישער אַגענץ אויף דעם סימפּסאָן בעריכט.

די עקזעקוטיווע פון דער יודישער אַגענץ האָט צוגעשטעלט דער רעגירונג אַ בעריכט פון דער א"י־ענטוויקלונג אין משך פון יאָהר 1930.

מאשין־מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה־מעהל. אייער־פערפעל און סובאַרעם לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט־בע־קאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער

איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע

ב. וויינבערג

38 פּיעטריקאַווער 38

:-: טעלעפאָן 143־82. :-:

מיר דאַנקען די אַלע, וועלכע האָבען אונז אַרויסגעוויזען אַזויפיל מיטגע־פיהל און כבוד אונזער ליבען מאַן, פאָטער און זוהן

נ. ע. ישראל גראַוועץ

הויפּטזעכליך דער פערוואַלטונג און מיטגלידער פון טורן־ און ספּאָרט־פערא‏יין „בר־כוכבא", ווי אויך ה' רעד. אוגער, ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע און „יעאַט".

די פאַמיליע.

אַרבייטער — צו — פּליסירען

קען זיך זאָפאָרט מעלדען ביי מ. ראָזענבערג, פּיעטריקאָווער 14. 2811

ר ש י מ ה

פון די פּרעמיעס, וועלכע געהען אריין אין אונזער גרויסען

פריהלינגס־פרעמיען־קאָנקורס

אין וועלכען עס קען זיך בעטייליגען יעדער לעזער פון „נייעס פאלקסבלאט"

נאַכ'ן צושטעלען 30 קופּאָנעס

1 פּאַטעפאָן

1 3־לאַמפּיגער Nora ראַדיאָ־אַפּאַראַט

איינגעס, אין דער בעקאַנטער פירמע Elektros-Radjo, Śródm. 5, (פּר. צעג. 26

5 ראַדיאָ־דעטעקטאָרען פון דער פירמע Elektros-Radjo

2 פאָטאָגראַפישע אַפּאַראַטען פון דער פירמע J. Morgenstern, Piotrkowska 40

4 פּאָר שיך 2 פּאָר דאַמען־לעדער־שיך, 2 פּאָר זומער־דאַמען־שיך

פון דער בעוואוסטער פירמע L. Friedland, Ceg. 15 (פריהער צעגעלג. 51

2 פּאָר דיוואַניקעס)
2 טיש־דעקען) פון דער פירמע פּ. פּוטערמאַן פּיעטר. 26 טעל. 129־21

15 פּרעמיעס צו 1/4 טוץ פּאַסט־פאָטאָגראַפיעס

פון קונסט־פאָט.־אַטעליער „Parisien" פראַנציסק. 30

3 מענער־היט פון דער פירמע ש. שוואַרצבערג, פּיעטרקאָווער 50

3 פוסבאַלען

5 שפּאַציר־שטעקענס

2 דאַמען־שירמס

4 דאַמען־טאַרבעקעס פון דער פירמע Grabowiecki (פּיעטריקאָווער 59

5 בעלעטריסטישע ביכער

10 גר. פּלעשער בלומען וואַסער)
10 פּר. צו 2 שטיק טואַלעט־זייף) פון דער גוט בעקאַנטער פּערפומעריע י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 5
5 שאַכטעל פּודער)

15 בילעטען צו 2 פּערזאָן אין קלאַנג־פילם־טעאַטער Capitol

3 בילדער (איינגערעהמט)

3 עלעקטרישע טאַשען־לאַמפּלעך

די דאָזיגע פּרעמיעס וועלען אַרויסגעגעבען ווערען אַלע זוכי בגורל געצליד בחנם

לעזט דעם „נייעס פאלקסבלאט"

פערזוימט נישט אויסצושניידען די קופּאָנעס!!!

לאדז 13 מאי 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 13 מאי 1931

בריאן
אדער נישט בריאן?

היינט מיטוואך וועט די נאציאנאלע פערזאמלונג אין ווערסאל אויסוועהלען א נייעם פרעזידענט פון דער פראנצויזישער רעפובליק, דעם 13־טען פרעזידענט, זינט עס האט זיך געגרינדעט די דר׳טע רעפובליק.

די הויפט־פראגע, וואס אלע שטעלען זיך איז: בריאן אדער נישט בריאן? ווייל אין דער אמת׳ן געזאגט איז אין איצטיגען מאמענט אין פראנקרייך נישטא נאך אזא גרויסע פאליטישע פיגור ווי בריאן. מיט דעם דאזיגען נאמען איז פערבונדען דער געדאנק וועגען לאקארנא, וועגען פעלקער־בונד, אייראפעאישע פעדעראציע, פאליטיק פון שלום אין אייראפא, פאליטיק פון פרידליכער דערנעהנטערונג צווישען די פעלקער. דער דאזיגער מענש האט די גרויסע פאפולאריטעט נישט נאר אין פראנקרייך, נאר אין דער גאנצער וועלט און נישט נאר אין די קרייזען פון פאליטיק און זשורנאליזם, נאר אין יעדען הויז איז בעקאנט און רעספעקטירט דער נאמען פון בריאן, ווייל מיט איהם ווערען פערבונדען גרויסע האפנונגען, אז עס וועט זיין שלום אויף דער וועלט.

די וועלט מיט איהרע מיינונגען איז אבער איין זאך און דער ווילען פון די 900 דעפוטאטען און סענאטארען, וואס וועהלען דעם פרעזידענט — איז אנ׳אנדער זאך און עס איז זעהר מעגליך, אז די דאזיגע 900 מענשען זאלען איינגעפינען, אז פראנקרייך נויטיגט זיך ביים איצטיגען מאמענט אין א אנדער מענש אלס מלוכה פרעזידענט.

די רעכטע פרעסע האט געפיהרט געגען בריאנען א פערביסענע אטאקע און געשריען, אז זיין קאנדידאטור אין עליזיי פאלאץ איז א „נאציאנאלער געפאהר". בעזונדערס ארבייט אין דעם פרט די פרעסע פון קאטי, זיין „אמי די פעפל" און „פיגארא". בייזע צינגער זאגען אפילו אז דא איז עפעס נישט גאר אזוי גלאט, אז קאטי האט זיך מיט א געוויסער צייט צוריק צוקריגט מיט בריאנען ווייל דער לעצטער האט עפעס נישט געוואלט בעפרידיגען קאטי. די אטאקע איז שטארק. בריאן האט געמוזט ריינוואשען זיך אין פארלאמענט פון אלע בעשולדיגונגען וואס געגען איהם זענען געווארפען געווארען און זיין שלום־רעדע איז געווען איינע פון די גלענצענדסטע, וואס ער האט ווען עס איז געהאלטען, דער זיג בעוויזט אבער גארנישט, נעכטען האבען איניגע דעפוטאטען געשטימט פאר בריאנען, ווייל די אבשטימונג איז א אפענע, היינט וועלען זיי קענען שטימען געגען איהם — ווייל די אבשטימונג איז א געהיימע. מע פערזיכערט זאגאר אז ער האט ערקלערט אז אויב ער וועט נישט אויסגעוועהלט ווערען ביים ערשטען טור מיט א גרויסער מעהרהייט וועט ער זיין קאנדידאטור אראבנעהמען. ער וויל נישט קיין זיג, נאר א טריומף.

אבער בריאן איז נישט דער איינציגער עווענטועלער קאנדידאט. מיט א פאר וואכען צוריק איז האלב אפיציעל ארויסגעשטעלט געווארען די קאנדידאטור פון דעם פרעזידענט פון סענאט פאל דומער. דאס איז אויך אנ׳אלטער פאליטיקער. אנגעהויבען האט ער אין די רייהען פון דעם ראדיקאל סאציאליזם. געוועזען זאגאר זעהר א לינקער און פלוצלונג אריבער אין די רייהען פון די רעכטע. געוועזען גענעראל־גובערנאטאר פון אינדא־כינע. פרעזידענט פון דער דעפוטאטען־קאמער (אויס געוועהלט מיט א רעכטער מעהרהייט) קאנדידירט אין 1906 אויפ׳ן פאסטען פון מלוכה־פרעזידענט געגען דעם קאנדידאט פון די לינקע פארטייען — פאליער. פיל מאל געווען מיניסטער אין פערשידענע קאבינעטען, זיין קאנדידאטור ווערט געשטיצט פון די רעכטע פארטייען. אפשר נישט אזוי צוליב זיינע מעלות ווי צוליב דעם, וואס ער קען שטעלען א שטארקע ווידערשטאנד בריאנס קאנדידאטור, פאל דומער האט פערלוירען 4 זיהן אויפ׳ן קריג. ער איז אבער אנ׳אנהענגער פון דער פאליטיק פון פרעסטיזש ער האלט נישט אזוי שטארק ווי בריאן פון דעם „גוטען ווילען" פון דייטשלאנד און ער איז איינער פון די בעסטע פערטרעטער פון די נאציאנאלע טראדיציעס אין פראנצויזישען קאנסערוואטיזם. איהם שאנעוועט נישט די פרעסע פון דער לינקער אפאזיציע.

מיט א פאר טעג צוריק איז אפיציעל ארויסגעשטעלט געווארען די קאנדידאטור פון הענעסי א רייכען וויין אינדוסטריעלער, געוועזענער לאנדווירטשאפטס מיניסטער און אמאליגער אמבאסאדאר אין דער שווייץ, דאס איז א נייטראלע פיגור, פונקט אזוי ווי דער געוועזענער בילדונגס מיניסטער מארא, דער וויצע פרעזידענט פון פארלאמענט האנרי פאטע א. א.

מען רעדט נאך וועגען פענלעווע, מאזשינא, לעברען, לעאן בעראד און פיל אנדערע קאנדידאטורען פון מיטעלמעסיגע פערזענליכקייטען, וואס האבען נישט קיין גרויסע פאפולאריטעט און קיין גרויסע שאנסען. אזעלכע מענשען קענען בעת׳ן וואהל קאמף פלוצלונג ארויסרוקען זיך אויפ׳ן ערשטען פלאן און בעקומען מעהר שטימען ווי די „פאווארוטען" אזוי ווי מען האט עס אפס געזעהען ביי פרעזידענטען וואהלען.

די הויפט פראגע אבער וואס אינטערעסירט די געזעלשאפטליכע מיינונג בלייבט אלץ די זעלבע וואס פריהער: בריאן אדער נישט בריאן?

א. ש.

„לאמיר שליסען דעם ענגלישען מארק
און מיר וועלען צונישט מאכען די פיאטילעטקע"
אזוי רעדט זיך איין אנ׳ענגלישער פאליטיקער

איינער פון די אנגעזעהענסטע קאנסערוואטיווע דעפוטאטען אין ענגלאנד בעלער איז ארויסגעטראטען אויף א פערזאמלונג מיט א רעדע וועגען דער ווירטשאפטליכער פאליטיק פון די סאוויעטען. ער האט צ. א. ערקלערט:

ווען מיר וואלטען שוין איצט ארויסגעטראטען דרייסט געגען דער סאוויעטישער געפאהר, וואלטען מיר זי נאך געקאנט גובר זיין, ווייל די סאוויעט־רעגירונג האט איצט גרויסע פינאנציעלע שוועריגקייטען. אויב מיר וועלען אבער אויך ווייטער העלפען די באלשעוויקעס, דאן קאן די וועלט אריינפאלען אין אנ׳ערגערע לאגע, ווי דאס איז געווען אין יאהר 1914 עס איז גארנישט פאראויסצוזעהען די סכנות, וועלכע דראהען אונזער ציוויליזאציע מצד א פאלק פון 160 מיליאן, וואס איז געשטעלט אין דער לאגע פון קנעכטשאפט און וואס האט אין זיין רשות די מאדערנסטע מעכאנישע איינריכטונגען פאר מאסען־פראדוקציע.

אבער דאך וואלט מען נאך איצט געקאנט צושטערען דעם פינפיאהרפלאן, ווען ענגלאנד וואלט געשלאסען דעם מארק פאר סאוויעט־רוסלאנד.

דעם סאוויעטישען רובל, וועלכער קאסט אפיציעל צוויי שילינג מיט צוויי סענט, קאן מען אויסער רוסלאנד קויפען פאר אנדערטהאלב פענס. ווען ביי די סאוויעטען ווערט צוגענומען דער ענגלישער אפזאץ־מארק, דאן וואלטען זיי פערלוירען א מארק, אויף וועלכען זיי האבען אין משך פון זעקס יאהר פערקויפט פאר א סומע פון 138.769.000 פונט שטערלינג מעהר סחורות, איידער מיר האבען זיי פערקויפט און מיט דעם הילף פון דעם געלד האבען זיי איינגעקויפט אמעריקאנישע מאשינען. איניגע לענדער, ווי רומעניען און קאנאדע, האבען שוין פערווערט יעטוועדען אימפארט פון רוסלאנד, אנדערע ווענדען אן אנדערע מיטלען און בלויז דער ענגלישער מארק שטעהט איינגאנצען אפען פאר די באלשעוויסטישע סחורות. ווען מען וואלט דעם דאזיגען מארק געשלאסען, דאן וואלט נאך אפשר מעגליך געווען צונישט צומאכען דעם פינפיאהריגען פלאן פון די סאוויעטען.

*

פון לאנדאן איז מען מודיע, אז די פאבריק עלבא טינפלייט אין סאונסי ליקווידירט איהרע געשעפטען. אלע ארבייטער אין א צאהל פון 1000 מאן זענען געקינדיגט. די ליקווידאציע פון דער פירמע, וועלכע ארבייט אויס בלעכענע געשיר, דער עיקר פאר דער נאפט־אינדוסטריע, איז געקומען צוליב דער קאנקורענץ פון סאוויעטישען נאפט, וואס האט דעם ענגלישען ארויסגעשטויסען פון א גאנצער רייה מערק. דער דירעקטאר פון דער פירמע האט ערקלערט, אז די ליקווידאציע וועט צווינגען די מאסגעבענדע ספערען זיך צו פערטראכטען איבער דעם, וואס עס בעדייט דער סאוויעטישער דעמפינג.

די צוויי שעהנע שוועסטערן,
וואס האבען זיך בעטייליגט אין מארד פון בערלינער בריפענטרעגער

מיר האבען די טעג מיטגעטיילט, אז דער מערדער רייגס, וועלכער האט אויף א גרויזאמען אופן ערמארדעט דעם בערלינער בריפטרעגער שוואן, איז ארעסטירט געווארען אין גענוא אינאיינעם מיט זיינע צוויי שוועסטער. די בערלינער פרעסע ברענגט אינטערעסאנטע פרטים וועגען די שוועסטערלעך פון דעם מערדער. ביידע זענען זעהר שעהנע, איינע, די יונגערע איז זאגאר א זעלטענע שעהנהייט. ביידע זענען גוט בעקאנט אין דער בערלינער נאכט־לאקאלען, וואו עס קומט זיך צונויף א בונטע און נישט שטענדיג זעהר נאבעלע געזעלשאפט.

די יונגערע הייסט יאהאננע. אבער מען רופט איהר „זשאנעטע" און „אינגע"— זי האט געארבייט אלס מאנעקען אין א גרויסער בערלינער פירמע, וואו מען האט שטארק געהאלטען פון איהר שעהנהייט. אבער איהר אויפפיהרונג אין שטאט און דער פאקט, וואס זי איז געווען שוין צו פאפולער צווישען די שטענדיגע בעזוכער פון פערשידענע פערדעכטיגע לאקאלען, איז סוף כל סוף געווארען קאמפראמיטירענד פאר דער פירמע און מען האט איהר ענטזאגט פון פאסטען. זי האט זיך אבער נישט זעהר דערמיט איבערגענומען, ווייל נישט אין פאסטען איז געווען איהר הויפט־פערדינסט.

זשאנעטע איז אלט ערשט 17 יאהר, אבער דאך האט מען איהר שוין געזעהען אין דער געזעלשאפט פון דער סאמע גאלדענער יוגענד פון בערלין. זי האט געמאכט אין די דאזיגע קרייזען זעהר א שנעלע קאריערע. בעוויזען פלעגט זי זיך נאר אין די סאמע רייכסטע און לוקסוסאווע לאקאלען.

וועגען דער עלטערער שוועסטער זאפיע גיט מען דערווייל נאר איבער, אז זי איז געווען גוט בעקאנט אויפ׳ן קורפירסטענדאם.

עס איז קלאר: דער יונגערמאן רייגס, וועלכער פלעגט טאג און נאכט לייענען דעטעקטיווע און ראמאנטישע ראמאנען, האט זיך דערצו נאך געפונען אונטער דער ווירקונג פון זיינע צוויי שוועסטער, וועלכע האבען גאר יונג אנגעהויבען צו געניסען פון די וואוילטאטען פון דער גרויסער שטאט, פון איהר לוקסוס און תאוות.

ווען ס׳איז געווארען בעקאנט, אז אינאיינעם מיט דעם מערדער זענען פערשוואונדען פון דערהיים אויך זיינע צוויי שוועסטער, האט פאליציי, וועלכע האט פונאנדערגעשיקט דורך ראדיא דאס בילד פון דעם מערדער, אפגעהאלטען זיך דאס צו טון מיט די בילדער פון די מיידלעך. פאליציי האט גערעכענט, אז זייער פערשווינדען איז א צופאל און אז זיי וועלען זיך אינגיכען אליין אפזוכען. דאס האט זיך אבער ארויסגעוויזען פאר פאלש. מען האט אלע דריי פערהאלטען אין איטאליען, אין גענוא, וואו זיי האבען זיך געהאט געדונגען א קליינע וואוינונג און פון דארט האבען זיי גערעכענט צו פאהרען אויף דער ריוויערע און דאן קיין אמעריקע.

נישט אויפגעקלערט אבער זעהר פערדעכטיג איז די אויפפיהרונג פון דער מוטער פון דעם דריילינג, אלע סמנים זאגען דערפאר, אז זי האט געוואוסט וועגען פערברעכען. בעת דעם פערהער האט זי געגעבען זעהר פערפלאנטערטע און פערדעכטיגע ערקלערונגען.

נאך נישט דער גאנצער פלאנטער איז אין דעם פערברעכען אויפגעקלערט. עס איז א שטייגער בעוואוסט, אז פון איטאליען האט רייגס גערעדט דריי מאל דורכ׳ן טעלעפאן מיט בערלין. איין מאל מיט דער מוטער, איין מאל מיט זיין געוועזענער כלה און נאך איין מאל, אבער מיט וועמען דאס ווייסט מען נישט.

דער בריפענטרעגער איז געפאלען א קרבן צוליב דעם, וואס ער האט נישט ערפיהלט די פארשריפטען פון דער פאסט. לויט די דאזיגע פארשריפטען טאר נישט א בריפענטרעגער, וועלכער האט ביי זיך געלד־בריף, אריינגעהען אין פריוואטע וואוינונגען, ספעציעל דארט, וואו עס זענען פערהאן אונבעקאנטע מענשען.

אנטיסעמיטען אין די אינדוסטריעלע צענטערן אין סאוו.־רוסלאנד
בעריכט פון „אזעט" פון א דורכגעפיהרטער אויספארשונג

מאסקווע (יט״א) דער „אזעט" האט לעצטענס דורכגעפיהרט אנ׳אויספארשונג וועגען דער פערשפרייטונג פון אנטיסעמיטיזם אין די סאוויעטישע פאבריקס־צענטערן. אין זיין בעריכט, וואס איז איצט פערעפענטליכט געווארען אין דער פראגע, שטעלט פעסט דער „אזעט", אז אין גאנצען סאוויעטען־פערבאנד הערשט איצט כסדרדיגע אנטיסעמיטישע אויסברוכען אין די פאבריקען. נישט בלויז אונבעוואוסטזיניגע ארבייטער, נאר זאגאר ארגאניזירטע קאמוניסטען בעטייליגען זיך אין די אויסשרייטונגען געגען די יודישע ארבייטער. גאנץ אפט זענען דערין אפילו שולדיג די פאבריקס־אויפזעהער און לאקאלע ארבייטער קאמיטעטען.

יודישע ארבייטער, ווערט געזאגט אין „אזעט"־בעריכט, בעטרעפען איצט אנ׳ערך 20 פראצ. פון די בעשעפטיגטע אין די 3 שווערע אינדוסטריעס. עס הערשט אבער א בעהאלטענע טענדענץ צווישען די ארבייטער אין די דאזיגע אינדוסטריעס און נישט זעלטען אויך צווישען די פאבריקס־דירעקציעס — נישט צוצולאזען מעהר יודישע ארבייטער, דעריבער ווערט אויך די יודישע לערן־יוגענד שלעכט בעהאנדעלט. די יוגענדליכע יודען ווערט נישט געגעבען גענוגענדע מעגליכקייט אויסצולערנען זיך די ענטשפרעכענדע פאקטען, זיי לעבען אין שמוציגע בעדינגונגען און ליידען אפט הונגער און קעלט.

דער „אזעט"־בעריכט דערציילט וועגען שווערע אנטיסעמיטישע אנפאלען אויף יודישע ארבייטער אין א טשעלאבינסקער פאבריק, לכתחילה האט די פאבריקס־דירעקציע גארנישט געטון, כדי צו מאכען דערצו א סוף. ערשט ווען מיט דעם ענין האט זיך פאראינטערעסירט דער טשעלאבינסקער קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי, איז בעשטימט געווארען א קאמיסיע און אין רעזולטאט פון דער דורכגעפיהרטער אויספארשונג זענען איניגע אנטיסעמיטישע רעדעל־פיהרער צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

מאסקווע (יט״א) „טריבונא", דער ארגאן פון „אזעט" פערעפענטליכט א קארעספאנדענץ פון סעוואסטאפעל, פון וועלכער עס איז צו זעהען, אז דער אנטיסעמיטיזם איז בעזונדערס פערשפרייט צווישען דעם יונגערען דור רוסישע ארבייטער, בעת די עלטערע ארבייטער בעציהען זיך להיפוך, טאלעראנט לגבי זייערע יודישע חברים, דער אנטיסעמיטיזם צווישען דער רוסישער יוגענד, בעקלאגט זיך דער קארעספאנדענט, שטערט בעדייטענד דעם אינדוסטריאליזאציע־פראצעס פון די יודישע לערן־יונגלעך. די יודישע יוגענד ציהט זיך אפט אליין צוריק פון איניציאטיוו אויף די בעזונדערע געביטען פון פאבריקס־לעבען.

אויפנאהמע אין דייטשען אויסערן־מיניסטעריום
לכבוד דעם דירעקטאר פון דער טעלעגראפען־אגענטור ה׳ יעקב לאנדא

בערלין (יט״א) אין צוזאמענהאנג מיט דעם אויפענטהאלט פון הויפט־דירעקטאר פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור ה׳ יעקב לאנדא אין דייטשלאנד, האט דאס דייטשע אויסערן־מיניסטעריום געגעבען לכבוד דירעקטאר לאנדא א פריהשטיק אין האטעל „קייזערהאף". אין דער אויפנאהמע האבען זיך בעטייליגט מיניסטעריאל־דירעקטאר דיקהאף, פרעסע־שעף פראפ. צעכלין, לעגאציאנס־ראט פראפ. זאבערנהיים און אנדערע הויכע בעאמטע פון אויסערן־מיניסטעריום. פון יודישען צד זענען געווען אנוועזענד צוו. אנד. פאלגענדע פערזענליכקייטען: פראפ. ד״ר אויגאן מיטוואך, קורט בלומענפעלד, ד״ר אלפרעד וויענער, לעאן סימפאן, געארג טיץ, ד״ר בערנארד קאהן און ד״ר מארק ווישניצער.

עס זענען אויך פארגעקומען אויפנאהמען אין דער בני־ברית־לאזשע א. ג. יוליוס פענכעל, ביי׳ן אנטייל פון ה׳ היינריך שטערען און ראבינער ד״ר פינקעל. פארשטעהער פון פערשידענע ריכטונגען האבען אנגעוויזען אויף דער וויכטיגער בעדייטונג פון יט״א אין שוץ געגען די געפאהרען, אויף וועלכע עס איז אנגעוויזען די יודישע בעפעלקערונג אין דייטשלאנד און אנדערע לענדער.

דער פעראיין פון יודישער פרעסע אין בערלין גרייט צו א פעראנשטאלטונג אין צוזאמענהאנג מיט דער אנוועזענהייט פון ה׳ יעקב לאנדא.

אויסצייכנונג פון א יודישען געלעהרטען

אמסטערדאם (יט״א) די ליטעראטור־סעקציע ביי דער קעניגליכער וויסענשאפטליכער אקאדעמיע אין האלאנד האט בעשטימט אלס איהר מיטגליד־קארעספאנדענט אין לאנדאן דעם יודישען געלעהרטען ד״ר העברי פראנקפארט. די האלענדישע קעניגין האט בעשטעטיגט די דאזיגע נאמינאציע.

PRYWATNE
Pogotowie Lekarskie
ZIELONA 6, tel. 123-33
tel. 123-33
tel. 123-33
וועט זיין טעטיג בייטאג און ביינאכט אן איבעררייס וועט קירצליך ערעפענט ווערען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך 13 כו אייר תרצ"א

מאי
זון-אויפגאנג 3.53
זון-אונטערגאנג 7.09

א געהיימנישפולער יונגערמאן

ראטעוועט א קראנקען מיט זיין אייגען בלוט

מערקווירדיגער פאל, צו וועלכען ס'האט געבראכט אנ'אנאנס אין „נייעם פאלקסבלאט"

מיט א קורצער צייט צוריק איז אין „נייעם פאלקסבלאט געווען אפגעדריקט אנ'אנאנס, אז עס ווערט געזוכט א געזונטער און קרעפטיגער יונגער-מאן, וועלכער זאל פאר א בעלוינונג אפגעבען א געוויסע מאס בלוט אויף צו מאכען א טראנספוזיע א קראנקען.

מיר ווערען געוואויר, אז דער אנאנס האט געבראכט צו א העכסט מערקווירדיגע פאסירונג.

דער דערמאנטער קראנקער האט זיך געפונען נאך א קאמפליצירטער אפעראציע, זיין מצב איז געווען זעהר א שווערער, און די דאקטוירים האבען איינגעפונען, אז עס מוז איהם געמאכט ווערן א בלוט-טראנספוזיע פון אנ'אנדער מענש, נאטירליך א פולקאם געזונדען.

די קרובים פון דעם קראנקען האבען צוליב דעם צוועק געגעבען דעם אנאנס אין „נייעם פאלקסבלאט", אז עס ווערט געזוכט א יונגער מענש וואס זאל מסכים זיין אפצוגעבען זיין בלוט פאר דעם קראנקען.

אין זעלבען טאג, וואס דער אנאנס איז ערשינען, האבען זיך אין דער וואוינונג פון קראנקען געמאלדען א גאנצע רייהע יונגע מענשען, וועלכע האבען אויסגעדריקט זייער גרייטקייט צו געבען בלוט פאר דעם קראנקען, א טייל פון די, וואס האבען זיך געמאלדען, האבען אבער פערלאנגט אזעלכע גרויסע סומען פאר'ן בלוט, וואס די פא-מיליע פון חולה האט נישט געקאנט בעצאהלען, ביי אנדערע ווידער האט זיך, נאך דער גענויער אונטערזוכונג, ארויסגעוויזען, אז זייער בלוט איז נישט צוגעפאסט פאר דער טראנספוזיע, ווייל מ'דארף בעמערקען, אז דאס בלוט פון אלע מענש-ליכע ארגאניזמען ווערט איינגעטיילט אין עטליכע בלוט-גרופען, ביי יעדען מענשען געהערט זיין בלוט צו איין בעשטימטער גרופע, איבערגיסען בלוט פון איין מענש אין אנדערען קאן מען נאר אין פאל, ווען זיי האבען דיזעלבע בלוט-גרופען. אין געגענ-פאל קאן די בלוט-איבערגיסונג ברענגען שעדליכע פאלגען, ווען מען דארף אלזא איבערגיסען בלוט, אונטערזוכט מען פריהער דאס בלוט פון געזונטען, ביי וועלכען דאס בלוט ווערט גענומען, צי עס געהערט צו דער זעלבער גרופע, ווי דאס בלוט פון קראנקען.

נישט האבענדיג קיין אנדער ברירה, האבען די קרובים פון קראנקען בעשלאסען צו נעמען דאס בלוט ביי איינעם פון די געמאלדענע, הגם יענער האט פערלאנגט זעהר א הויכע בעלוינונג, ווייל וואס איז מען דען נישט גרייט צו טון, אבי צו ראטעווען א מענשען?

און דא איז געשעהן א גאנץ אונערווארטעטע זאך. צום קראנקען איז געקומען א יונגערמאן. ער האט ערקלערט, אז ער האט געלייענט אין „נייעם פאלקסבלאט" דעם אנאנס און ער איז געקומען, כדי צו שטעלען זיין בלוט אין רשות פון קראנקען. מ'האט איהם געפרעגט, ווער ער איז, האט ער נישט געוואלט זאגען, אויך דער פראגע, וויפיל ער פערלאנגט פאר'ן בלוט, האט ער געענטפערט, אז וועגען בעלוינונג קאן גאר קיין שום רייד נישט זיין, ער וועט קיין שום געלד נישט נעמען, זיין ציל איז נאר צו ראטעווען א מענשען, און מעהר פערלאנגט ער גארנישט.

די ערשטוינטע פאמיליע פון חולה איז איינ-געגאנגען אויף דעם פארשלאג פון אונבעקאנטען. מ'האט געמאכט אנ'אונטערזוכונג פון זיין בלוט, און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער אונבע-קאנטער וואוילטעטער איז פולשטענדיג געזונד און אז זיין בלוט איז גראד פון דערזעלבער גרופע, ווי דאס בלוט פון קראנקען.

מ'האט ביים יונגערמאן גענומען די נויטיגע מאס בלוט און איבערגעגאסען אין קערפער פון קראנקען, וועלכער האט ביסלעכווייז גענומען קומען צו זיך און געפינט זיך איצט אויפ'ן וועג איינגאנ-צען געזונד צו ווערען.

ווער דער געהיימנישפולער יונגערמאן איז, וואו ער וואוינט, ווי ער הייסט – דאס איז קיינעם ביז איצט נישט געלונגען צו דערגעהן. וואסער דאנקבארקייט עס פיהלען צו איהם סיי דער חולה, סיי זיינע נאהנטע – דאס איז זיך לייכט פארצו-שטעלען.

שוידערליכע נקמה פון א יודישער פרוי

פערלאזט די צווייטע פרוי און צוריקגעקומען צו דער ערשטער

האט איהם די צווייטע פרוי אויסגעברענט די אויגען

די צוויי-ווייבערניקעס האבען לעצטענס א זעהר שלעכטען סוף. אזוי ווי די ווייבער וואלטען זיך ארגאניזירט, אז זיי זאלען זיך נישט לאזען בע-עולהן און „בלאמירען". זיי נעהמען גרויזאמע נקמה און די צוויי-ווייבערניקעס דארפען זיין געהיט. אט האט דא פאסירט אנ'אמת גרויזאמע געשיכטע:

אויף פאביאניצער שאסיי וואוינט דער הי-גער ארבייטער חייקעל טשארנאזשיל. האט טשאר-נאזשיל געארבייט, פערדינט אויף פרנסה און זיין ווייב חנה האט געפיהרט די בעל-בתישקייט אין דערהיים און אפגעהיטען די 3 קינדערלעך וואס זי האט געהאט מיט איהר מאן חייקעל.

מיטאמאל איז אבער חייקעל געווארען אנ'-אנדערער מענש. ער האט געווארפען אנ'אומחן אויף זיין ווייב, פערנאכלעסיגט די קינדער, אנגע-הויבען צו נעכטיגען אויסער דער שטוב און שטענ-דיג געדראהט, אז ער וועט איינגאנצען אוועקגעהן.

די אומגליקליכע חיה האט נישט געקענט פערשטעהן וואס ס'איז געווארען מיט איהר מאן, וועלכער איז ביז איצט געווען א מוסטערהאפטער מאן און פאטער. נאך א לענגערער חקירה ודרישה האט זי זיך דערוואוסט, אז איהר מאכט קאנקורענץ דווקא א מדיילין פון מארישינער גאס, צו וועלכער חיי-קעל געהט אפט און האלט זיך פאר איהר חתן.

די פרוי חנה האט צוויסען געגעבען דער מויד פון מארישינער גאס, פייגע ביאליק, אז „איהר חתן" חייקעל האט א ווייב מיט 3 קינדער. יענע האט געהערט ווי דעם קאטער.

– אדרבא, האט זי געזאגט, איך מיין גאר אזא מאן, אויב ער טויג פאר אייך, טויג ער פאר מיר אויך. מ'האט געפייבט בעטען, איבערצייגען, רראהען, ס'האט גארנישט געהאלפען.

חייקעל האט בשתיקה ארויסגענומען זיינע זיינע זאכען פון דער שטוב, וועש און מלבושים, און איז אוועק צו זיין נייער כלה פייגע ביאליק אויף מארישינער גאס. דאס נייע פארל איז אוועק צו א ווינקעל-מורא הוראה און מ'האט געשטעלט א חופה.

פון זיין ערשטען ווייב מיט די קינדער האט ער פערשטעהט זיך גארנישט געוואלט וויסען. נאך אזא „גראנדע" האבען חייקעל'ס חברים, בעקאנטע און פאמיליע אנגעהויבען צו ארבייטען משפים, אז ער זאל נישט פראווען די שטיק. איבערלאזען דאס יונגע ווייבעל אין די האניג-חדשים און זאל צוריק-געהען צו זיין אמת ווייב און קינדער אויפ'ן פאב-יאניצער שאסיי. חייקעל איז געקומען צום שכל און זיך געטראכט, אז ס'איז טאקע עפיס נישט יושרדיג צו האבען צוויי ווייבער און איבערלאזען 3 אייגענע קינדער אהן אויפזיכט און האט בעשלא-סען צו פע"לאזען די יונגע און צוריקציגעהען צו דער אלטער. אזוי האט ער אויך געטון. ער איז צוריקגעקומען צו חנה'ן מיט די 3 קינדער און ס'איז ווידער געווארען שלום.

מרת פייגע איז אבער נישט געווען פון די וואס לאזט זיך שפייען אין דער קאשע און זי האט בעשלאסען נקמה צו נעהמען אויף א גרויזא-מען אופן.

היינטיגע וואך איז חייקעל געקומען צו פיי-גע'ן אויף מארישינער גאס, כדי אפצונעהמען זיין וועש, וואס ער האט ביי איהר געלאזען. פייגע האט נישט פראטעסטירט, האט איינגעפאקט די וועש, און ווען חייקעל טשארנאזשיל האט אהן א גוטען טאג געוואלט ארויס פון שטוב, האט פייגע ארויסגעכאפט א פלעשעלע וויטריאל, וואס זי האט געהאט אנגעגרייט און בעגאסען דערמיט איהר יונגען מאן חייקעל.

– נישט פאר מיר און נישט פאר קיין אנ-דערער – האט זי אויסגעשריגען.

דער סוף פון דער געשיכטע. חייקעל איז אין שפיטאל. איין אויג איז ביי איהם אויסגערונען דאס צווייטע בעשעדיגט, דאס פנים פערברענט. פייגע געפינט זיך אין טורמע.

פאבאר פון יאהרגאנג 1910

היינט, מיטוואך שטעלען זיך:

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1

(זאקאנטנע 82)

מענער פון יאהרגאנג 1910, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון דריטען פאליציי-קאמיסאריאט, די פאמי-ליען נעמען פון וועלכע עס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

L Ł O

פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נומער 2

(אגראדאווא 34)

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7-טען קאמיסא-ריאט – מיט די אותיות:

H B

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3

(אל. קאשטשושקי 21)

פאבאראוועס פון 1909 פון 3-טען קאמיסאריאט מיט די אנפאנגס-אותיות:

L Ł N O P

פאר דער פאבאר-קאמיסיע פ. ק. או. לאדז-פאוויאט

(פיעטריקאווער 187)

פאבאראוועס פון 1910, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון אלעקסאנדראוו מיט די פאמיליען-נעמען פון K ביז P

א פאליטישער פראצעס

(2) יוזעף באגדאנסקי און סאלא גוטמאן האבען דעם 17 פעברואר ווען עס איז פארגע-קומען זייער פראצעס געמאכט אנטי-מלוכה'שע אויסרופען. דערפאר האט זיי געבטען דאס קרייז-געריכט פער'משפט: באגדאנסקי'ן אויף א יאהר טורמע, און די גוטמאן – אויף 8 חדשים.

מיסברויכען אין דער שטאטישער סטאיניע

(2) נעכטען האט דאס קרייז-געריכט גע-משפט דעם בעאמטען פון דער ווירטשאפטליכער אפטיילונג ביים מאגיסטראט יוזעף סטראזשינסקי און דעם שטאל-ווירט אנטאני מארטשיניאק. זיי זענען בעשולדיגט געווען אין מיסברויכען זייער אמט און דערפיהרען צו א מאנקא פון 9144 קי-לאגראם האבער. נאכ'ן פערהערען די עדות און די רעדעס פון די פערטיידיגער, האט דאס גע-ריכט ארויסגעטראגען א בעפרייאונגס-אורטייל.

מעשה ב'קאקאווסקי שב'קאקאווסקי

אנ'ערשטראנגינגער שווינדלער, וואס האט אנגעהויבען אין לאדז, און האלט איצט ביי לאדז

(2) פון ניי-סאנדז (גאליציע) איז אנגעקומען א ידיעה, אז דארט איז איצט ארעסטירט געווארען א געוויסער פערשוין מיט א דרייגארעדיגען נא-מען: יעזשי-סטאניסלאוו קאשטשעזשיבא-קאקאוו-סקי, מיט וועלכנס הויכוואוילגעבוירענע פערשוינ-ליכקייט עס האט זיך פעראינטערעסירט די לאדזער פאליציי אין 1929, ווען ער האט זיך בעזעצט אין „גראנד-האטעל", זיך איינגעמאלדען אלס אינזשי-ניער-טעכנאלאג, דעלעגאט פון בילדונגס-מיניסטער-יום... דאן האט ער וויזיטירט א רייהע היגע שולען, געמאכט ברייטע בעקאנטשאפטען אין לאדז, און צו-זאגענדיג א רייהע פאבריקאנטען, אז ער וועט אויס-פועלען פאר זייערטוועגען גרויסע מלוכה - בעשטע-לונגען, האט ער ביי זיי דערוייל אויסגעשווינדעלט א היבשע פאר צעהנדליג טויזענד זלאטעס, און איז נעלם געווארען. פאליציי האט איהם דאן ארומגעזוכט אבער מ'האט איהם בשום אופן נישט געקאנט גע-פינען, ווייל ער האט זיך א לענגערע צייט אויסבע-האלטען אין טשענסטאכאווער קלויסטער פון די פוילינער, וואו מ'האט איהם אויפגענומען מיט אפענע ארעמס, ווייל ער האט זיך פארגעשטעלט אלסבר'דערן-זוהן פון ארציביסקופ קאקאווסקי, אבער אויך דארט האט ער זיך נישט לאנג געהאלטען. אין א געוויסען טאג איז ער פון דארט בעלם גע-ווארען, מיטנעהמענדיג מיט זיך א סך גילדערנע „כלי קודש" א. ד. גל. ווייטער האט ער גאסטראלירט אין סאסנאוויץ, בענדזשין, זאווירטשע, און קרז-לעווסקא הוטא מיט אפגעדראזירטע באָרד און וואנ-סעס, און מיט א די שאנשטאט א קוף, ד. ה. אלס ראקאווסקי. לסוף האט איהם שיער גאר אפגע-גאלטען, ווארום ער האט זיך אריינגעקראגען אלס ידיד צו א רייכען פריץ ס. אין א פאלווארק היבטער לאסק; ער האט איינגעליבט אין זיך דעם פריצ'ס 17 יאהריגע בת יחידה, און ס'האט געהאלטען ביי חופה, מאכט זיך אבער א מעשה, אז ער וויל דווקא זיין א דזשענטעלמאן, און קויפען דער כלה א מתנה. און דא איז קיין כסף נישטא, וואס-זשע טוט ער? בעהמט ער און גנב'עט ארויס ביי זיין צוקונפטיגען שווער א גאלדענעם זייגער, 3 טויזענד זלאטעס און א ברילאנטענע שפילקע. מעשה-שטן מאכט זיך אזוי, אז דער בחור גייט פערשיט, און ער מוז, נעבעך, בחרפותינו הרבים, נעהמען די פיס און דיהעכנד און ווידער עוקר זיין...

דאס ענטלויפען קיין ניי-סאנדז איז איהם אבער דאס מאל ארויסגעאנגען „באקיעם", ווייל דארט האט זיין הדרת פנים גלייך דערקענט אנ'אלטער-קאמיסאר פשיליפסקי, וועלכער האט בשעתו גע-דינט אין דער לאדזער פאליציי, און זיך דא-היע ספעציעל מתעסק געווען מיט'ן ענין קאקאווסקי. פערשטעהט זיך, אז ער האט מיט איהם נישט גע-שפילט אין קוצעניי-מוצעניו, און דעם בחור אריינ-געזעצט. די נאהענטסטע טעג וועלען מיר איהם הא-בען פאר אנ'אנגעלעגטען גאסט אין לאדז.

אזוי ענדיגט זיך די מעשה קאקאווסקי שבקא-קאווסקי...

מען האט זיך ערשט איצט געכאפט

סארע חורבנות עס מאכען אן עקזעקוציעס פאר ביידע צדדים

(א) די טעג איז אויף אנ'אלגעמיינער פער-זאמלונג פון סוחרים דעטאליסטען בעהאנדעלט גע-ווארען די פראגע, אז די פערשידענע עקזעקוציעס און ליציטאציעס ברענגען קיינעם נישט קיין נוצען הוצען גרויסען שאדען, וואס זיי מאכען אן די ליי-ציטירטע.

איצט איז אדורכגעפיהרט געווארען אנ'אנקעטע וועגען דעם ענין, און ס'איז פעסטגעשטעלט געווא-רען, אז פון 205 פירמעס, ביי וועלכע עס זענען דורכגעפיהרט געווארען ליציטאציעס אויף א סומע פון 20 מיליאן זלאטעס — האבען טאקע די ליצי-טירטע געליטען א היזק פון 20 מיליאן, אבער די בעלי חובות איז פון די קניות איינגעפלאסען קוים 2 מיליאן, ד. ה. קנאפע 10 פראצענט, פון וועלכע עס זענען נאר אראפגערעכנט געווארען א מיליאן מיט 400 זל. פערשידענע געריכטס-הוצאות'ן, אד-וואקאטען-האנארארען, פאר קאמארניקעס א. א. שאלעמויזען.

פרעגט זיך א קשיא: צי וואס זשע טויג דער גאנצער „ריוח", אז דער „שטראפער" האט גארנישט פון זיין רוגז און אכזריות, און דער „געשטראפ-טער" גייט אוועק בשן ועין, אזוי אז ער קאן שוין צו זיך נישט קומען ?!...

ארויסגעהענדיג פון דעם שטאנדפונקט, ווערט איצט דער ענין עקזעקוציעס לעבהאפט בעהאנדעלט אין די סוחרישע, האנדווערקערישע ובכלל ווירט-שאפטליכע קרייזען, און מען האלט ביים בעארבייטען געהעריגע פראיעקטען פון ניע עקזעקוציע-פאר-שריפטען, וועלכע וועלען צוזאמען מיט אנ'ענט-שפרעכענדען מעמאריאל אריבערגעשיקט ווערען צו דער רעגירונגס-מאכט.

DZIŚ
W RADJO
Godz. 22.00
Transmisja
z teatru
„MORSKIE OKO"

אַגר-צרה אין לאָדז

לעבט גליקליך אלס יוד און מוז דאך בעגראַבן ווערן אויפ'ן קריסטליכן בית-עולם

אַ טראַגישע געשיכטע האָט זיך פאָריגע וואָך אָפּגעשפּילט אין לאָדז. אַ טראַגעדיע א פערזענליכע אָבער וועלכע האָט אויך אַ באַדייטונג פאַר'ן כלל.

אין לאָדז האָט געוואוינט אַ יונגער קריסטליכער אַרבייטער פראַנצישעק טאָקאַרסקי

אַ פּשוטער, אַנשטענדיגער און ערליכער קריסט, האָט ער זיך שטאַרק פערליבט אין אַ יודיש אַרבייטער מיידעל אויף באַלוט. דעם מיידעל איז טאָקאַרסקי אויך געפעלען געוואָרען אָבער....

דעם אָבער פערשטעהען דאָך אַלע, נישט דאָס מיידעל אַליין און נישט איהרע עלטערען האָבען נישט געוואָלט מסכים זיין חתונה צו האָבען מיט אַ קריסט. טאָקאַרסקי האָט דעריבער אויסגעדריקט זיין גרייטקייט צו ווערען אַ יוד, אַזוי ווי קיין שום אַנדערע טענות האָט מען צו טאָקאַרסקין נישט געקענט האָבען האָט מען אָנגעהויבען אַדורכצופיהרען די פאָרמאַליטעטען מגייר צו זיין טאָקאַרסקין.

זענען מיר אָבער געווען פערזעהען מיט צאָרישע בעגרענצונגען וועלכע האָבען נישט דערלאָזט אַז אין געוויזענעם קאָנגרעס־פּוילען זאָל אַ קריסט קאָנען איבערגעהען צום יודישען גלויבען, כדי די דאָזיגע פאָרמאַליטעטען אַדורכצופיהרען האָט מען געדאַרפט פאָהרען ערשט קיין גאַליציען וואָס איז געווען פערבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען און קאָסטען, אויף וואָס בישט דער חת וואָן נישט די יודישע כלה האָבען זיך געקענט דערלויבען.

האָט מען זיך געגעבען אַן אַנדער עצה, קודם כל האָט מען אַדורכגעפיהרט אַלע פאָרמאַליטעטען לויט'ן יודישען דין, טאָקאַרסקי האָט זיך געלאָזט מל זיין, בעקומען אַ נאָמען אברהם בן אברהם, געגאַנגען טבילה, דאַן האָט ער חתונה געהאַט, כדת משה וישראל מיט דעם יודישען מיידעל און זיך געפיהרט ווי אַלע יודען, הגם ער איז נישט געווען שטאַרק פרום, פונדעסטוועגען האָט ער געפיהרט אַ שטרענג כשר און יודיש הויז, פון צייט צו צייט איז ער אויך געגאַנגען אין שוהל אַריין.

מיט דער צייט זענען אויך געקומען קינדער־לעך, צוערשט אַ מיידעלע און דאַן אַ יונגעלע, די קינדער זענען ערצויגען געוואָרען אין ריין יודישען גייסט, זיי האָבען גערעדט יודיש און בכלל זיך געפיהרט ווי אַלע יודישע קינדער אויף באַלוט. דאָס יונגעלע האָט צוויי יאָהר געלערנט אין חדר און דאַן איבערגעגאַנגען אין פאָלקס־שול.

אַזוי פיהרט זיך שוין אויף דער וועלט: אַזוי לאַנג ווי מען לעבט געדענקט מען גאָרנישט וועגען טויט. דער טויט געדענקט אָבער וועגען אונז און האָט זיך צוגעטשעפּעט צו אברהם בן אברהם, ער איז קראַנק געוואָרען אויף אַ לונגען־ענטצינדונג גאָרנישט לאַנג געקרענקט און געשטאָרבען.

איצט איז ערשט געקומען די אמת'ע צרה, מען האָט געדאַרפט ערלעדיגען די קבורה־פאָרמאַליטעטען אָבער אברהם בן אברהם האָט נאָך אַלץ געהייסען פראַנצישעק טאָקאַרסקי, און לויט אַלע מעגליכע אויסטייטשונגען פון געזעץ געווען אַ קריסט, ס'איז גאָרנישט געווען וואָס צו מאַכען טאָקאַרסקי איז בעגראָבען געוואָרען אויפ'ן קריסטליכען בית־עלמין, אָהן שום רעליגיעזע צערעמאָניעס, קיין מענש איז נאָך דער לויה נישט נאָכגעגאַנגען, נישט זיין יודישע פאַמיליע צוליב פערשטענדליכע טעמים, און נישט זיין קריסטליכע פאַמיליע וועלכע איז געווען צוקריגט מיט איהם האָבען נישט אַנטיילגענומען אין דער לוויה

אין שטוב האָבען שטיל בעוויינט דעם ־ריינעם מאַן און פאָטער אברהמס יודישע פאַמיליע.

בעכטיגע זיצונג פון שטאָט=ראַט

אויף דער בעכטיגער זיצונג פון שטאָט־ראַט איז בעשטעטיגט געוואָרען דער אָפּמאַך פון דער „הלוואה, וואָס דער מאַגיסטראַט האָט געשלאָסען מיט דעם פערזיכערונגס־אַנשטאַלט פאַר אינטעלעקטועלע אַרבייטער אויף אַ סומע פון 1 מיליאָן 250 טויזענד זלאָטעס. דאָס געלד וועט בענוצט ווערען אויף צו קאַנאַליזירען די הייזער, וואָס דער אַנשטאַלט בויט אין לאָדז.

אַלס ערשטע ראַטע פון דער דאָזיגער הלוואָה וועט די קאָמונאַלע אָפּשפּאָרונגס־קאַסע דערווייל אויסצאָהלען דעם מאַגיסטראַט 400 טויזענד זל.

דאַן זענען ערלעדיגט געוואָרען אַ רייה קלע־נערע פראַגען, אַ גרעסערע דיסקוסיע האָט נאָר אַ־רויסגערופען די פראַגע וועגען העכערען אויף די לעצטע 2 קוואַרטאַלען דעם קאָמונאַלען צוגאָב־שטייער צום מלוכהשען שטייער אויף אומבעוועגליכע גיטער. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען דעם שטייער צו העכערען מיט 7 אַ האַלב פראָצענט.

דאַן איז נאָך בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצוגע־בען פון דער שטאָטישער צעגעלניע אַ סכום ציגעל דעם אינטערנאַט און פערמע „העלענובעק".

זאָגען אַ דעה וועגן מלוכה-בעשטעלונגען

וועט די לאָדזער האַנדעלס- און-אינדוסטריע-קאַמער

(2) די לאָדזער האַנדעלס-און אינדוסטריע-קאַמער האָט בעקומען אַ צירקולאַר פון פינאַנץ-מיניסטעריום און פון מיניסטעריום פאַר עפענטליכע אַרבייטען מיט'ן אויפטראָג אַרויסצוגעבען מיינונגען מכח צושטעלונגען און אויסגעפיהרטע אַרבייטען אויפ'ן חשבון פון די מלוכה-פאָנדען. דער דאָזיגער ענין האָט אין דער איצטיגער קריטישער צייט אַ ספּעציעלע בעדייטונג און די פראַגע פון איינטיילען אַרבייטען און בעשטעלונגען איז נישט איין מאָל בעהאַנדעלט געוואָרען אויף קאָנפערענצען פון סוחרים, פאַבריקאַנטען און דער צענטראַל-מאַכט. די האַנדעלס-און אינדוסטריע-קאַמער וועט מלוא האָבען די אויפגאַבע ראַציאָנעל צו פער-טיילען די בעשטעלונגען און צו שטיין אויף דער וואַך סיי פון די מלוכה-פינאַנצען, סיי — פון די צושטעלער.

די אַקציע פון דער האַנדווערקער-קאַמער

וועגען פערקלענערען דעם גוזמא'דיגען אינדוסטריע-שטייער פאַר'ן יאָהר 1930

(א) ווי מיר האָבען שוין געמאַלדען האָט די לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער אונטערגענומען אַן ענערגישע אַקציע וועגען רעדוצירען די גוזמאַדיגע אָפּשאַצונג פון אינדוסטריע־ שטייער פאַר'ן יאָהר 1930. איצט האָט אויך וועגען דעם ענין אינ־טערווענירט אין וואַרשאַ אין פינאַנץ־מיניסטעריום דער פאָרשטעהער פון דער האַנדווערקער־קאַמער, דירעקטאָר קאַצענבאָגען צוזאַמען מיט פאָרשטעהער פון דער וואַרשעווער קאַמער, און די פינאַנץ־מאַכט האָט בעשלאָסען נאָכ'ן אויסהערען די גערעכטע טענות פון דער דעלעגאַציע צו אויספאָרשען די סיטואַציע אינ'ם לאָדזער קרייז און אין אַ פער־שנעלערטען טעמפּאָ צו בעטראַכטען די אַרייגעטראַ־גענע רעקורסען.

אויסבעסערונג

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די פירמע באַרנשטיין, נאָוואָמיעיסקאַ 30 נישט געהאַט קיין שום שייכות צו דער בוי-קאַטאַסטראָפע וואָס דאָרט איז פאָרגעקומען.

היינט—קאָנצערט פון בראָניס=לאַוו הובערמאַן

בראָניסלאַוו הובערמאַן געהערט בלי ספק היינט צו טאָג צו די געצעהלטע און אויסגעקלי-בענע קינסטלער וועלכען מיט זיין טעכניק קריגט ער אַרויס הערליכע טענער פון זיין אינסטרומענט. דאָס שפּילען פון גענ'יאַלען פידלער פערמאָגט אין זיך צוועלכע אינטערעסאַנטע און אינטענסיווע סאָ-נען, דאָס קיינער פון די היינטיגע פידלער איז נישט אימשטאַנד זיך צו פערגלייכען מיט איהם.

דעם אויבענדערמאָנטען קינסטלער וועט דאָס מוזיקאַלישע לאָדז האָבען די געלעגענהייט צו הע-רען און צו בעוואונדערן דעם היינטיגען מיטוואָך דעם 13 מאַי 9 45 אָוונט אין פילהאַרמאָניע זאַל. דאָס וועט זיין דער לעצטער פון היי-יעהריגען קאָנצערט-סעזאָן אין אונזער שטאָט.

אין פראָגראַם פון מיטוואָכדיגען קאָנצערט וועט הובערמאַן אויספיהרען די אונשטערבליכע קאָמפּאָזיציעס פון היגדעמיט, האנאנע, באַך, לאַלאָ, שימאַנאָווסקי, גיעוויאַזשסקי און ווי אויך פון זיינע אייגענע קאָמפּאָזיציעס.

מעלדונג

ציוניסטישער ארבייטס בלאָק, וואַהל-קאָמיסאַט צו דער קהלה אין לאָדז.

היינט, מיטוואָך ד. 13 מאַי ה. י. 9 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון „התאחדות" שענקעוויטשאַ 3/5 אַ יוגענד-פערזאַמלונג געווידמעט די קהלה-וואַהלען אין לאָדז. איינגאַנג פאַר חברים און סימפּאַטיקער.

2818

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט אין אָוונט דיזשורירען: א. פּאַ-טאַש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10), אַ כאַרעמזאַ (פּאָמאַר-סקאַ 12), ע. מילער (פּיעטרקאָווער 46), מ. עפּ-שטיין (פּיעטרקאָווער 225), ז. גאָרטשיצקי (פּשע-אַזד 59), ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצער גאַס).

היינט און פאָלגענדע טעג!
אינטערעסאַנטער רעאַליסטישער שטי-מונגס-קלאַנג-פילם, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ריזיגער אָקעאַן-קאַטאַסטראָפע

„אַטלאַנטיק"

ריהרענדע דראַמע.
רעזשי פון E. A. Dupont
סענסאַציע! — רעאַליזם! — עמאָציע!
קאַמף פון ים העלדען מיט דער סטיכיע! טראַגישע סצענעס! וואונדערבאַרע אויפ-נאַהמען! ∴ אין די הויפּט-ראָלען:

JOHN STUART, M. CARROL, MONTY BANKS i JOHN LANGDEN

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאָכמיטאָג שבת, זונטאָג און יום-טוב 1 בייטאָג
פאָפּולערע פּרייזען.

הכנות צו די קהלה=וואַהלען

בעשטעטיגט עטליכע וואַהל=ליסטען

נעכטען אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער הויפּט־וואַהל־קאָמיסיע וועגען בעשטעטיגען די אַריינגעטראָגענע ליסטעס, די קאָמיסיע האָט בצווי זען אַדורכצוקאָנטראָלירען נאָר עטליכע ליסטעס, אַזוי זענען בעשטעטיגט געוואָרען פאָלגענדע ליס טעס: נומער 2 (אַלטשטעטישע יודען), נומער 5 — ליגקע פועלי ציון, 6 — פאָלקס־פאַרטיי, 7 — האַנד־ווערקער־בלאָק, 8 — בלאָק פון קליינהענדלער און דעטאַליסטען און 10 — ווירטשאַפטליך, אונפּאַר־טייאישער בלאָק.

מאָרגנדיגער מיטינג אין פילהאַרמאָניע פון ציוניסטישען וואַהל-קאָמיטעט

ווי מען האָט געקאָנט ערוואַרטען האָט דער מי־טינג, וואָס ווערט איינגעאָרדענט מאָרגען דאָנער־שטאָג 8.30 אָוונט אין פילהאַרמאָניע־זאַל דורך דעם וואַהל־קאָמיטעט פון דער ליסטע 12, אַרויסגע רופען אַ גרויסע פעראינטערעסירונג אין אַלע יו־דישע קרייזען, אויסער די אָנגעזעהענע היגע ציו־ניסטישע עסקנים: דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט, רעד. אוי־גער, לאַוניק יאָעל, מ. ה. רומקאָווסקי, משה ליי־מאַן, י. זשעליבסקי א. אַ. וועט זיך אין מיטינג אויך בעטייליגען ד"ר יהושע גאָטליב פון וואַרשאַ. די חשובע רעפערענטען וועלען אַרויסטרעטען מיט רע־דעס וועגען די אויפגאַבען פון דער יודישער קהלה בכלל און די פּאָסטולאַטען פון דער ציוניסטישער רעפּרעזענטאַנץ בפרט.

געשאַפען אַ יוגענד־וואַהל=קאָמיטעט פון דער ליסטע 12

מאָנטאָג אָוונט איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פאָרגעקומען אַ בעראַ־טונג פון פאָרשטעהער פון די ציוניסטישע יוגענד־אָרגאַניזאַציעס און גרופּען. נאָכדעם ווי די ה"ה רומקאָווסקי און שפּיראָ האָבען רעפערירט וועגען די אויפגאַבען פון דער יוגענד אין דער איצטיגער וואַהל־אַקציע האָבען די פאָרטרעטער פון דער יוגענד ערקלערט, אַז די מיטגלידער פון זייערע אָרגאַניזאַ־ציעס וועלען זיך אַלע שטעלען צו דער דיספּאָזי־ציע פון וואַהל־קאָמיטעט כדי מיטצוהעלפען צום נצחון פון דער ליסטע 12. דערביי קאָנסטיטואירט זיך דער ציוניסטישער יוגענד וואַהל־קאָמיטעט, אין וועלכען עס גגעהען אַריין פאָרשטעהער פון די ציוניסטישע יוגענד־גרופּען און עס ווערט אויסגע־וועהלט אַ עקזעקוטיווע פון פאָלגענדע ה"ה: סאַ־לאָמאָן (פאָרז.), ב. פראַשקער (וויצע־פאָרז.) אינזש. לובלינסקי און י. רוס (סעקרעטאַרען).

די ערשטע וואַהל=פּלאַקאַטען

אויף די מויערען פון דער שטאָט האָבען זיך נעכטען שוין בעוויזען די ערשטע פּלאַקאַטען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער וואַהל־קאַמפּאַניע צו דער קהלה. דאָס זענען די פּלאַקאַטען פון ציוניסטי־שען וואַהל־קאָמיטעט (ליסטע נומער 12).

דער ציוניסטישער אַרבייטס=בלאָק בײַ דער אַרבייט

נעכטען אָוונט איז אונטער' ןפאָרזיץ פון ד"ר ז. עלענבערג פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון וואַהל קאָמיטעט און אַלע גרופּען וועלכע זענען פערטרע־טען אין ציוניסטישען וואַהל־בלאָק, נאָכדעם ווי ה' ג. ליכטענשטיין גיט אָפּ אַ בעריכט פון דער פאָר־בערייטונגס־אַרבייט ווערט אויסגעוועהלט אַ ריי קאָ־מיסיעס אין וועלכע ס'זענען אַריין די ה"ה ד"ר ז. עלענבערג, דענטיסט דרייהאָרן, נ. האַלצמאַן, ד"ר גיביאַנסקי, ה. רעכטמאַן, ד"ר ראַוויטץ און אַנד.

וואַהל-קאָמיטעט פון פעראייניגטע חסידים

ס'איז געשאַפען געוואָרען אַ יוגענד־סעקציע ביים וואַהל־קאָמיטעט פון פעראייניגטע חסידים און בעל־בתישע יודען אין לאָדז, ס'איז גלייכצייטיג אויס געוועהלט געוואָרען אַ יוגענד־וואַהל־קאָמיטעט.

פון האַנדעלס=געריכט

דאָס לאָדזער האַנדעלס-געריכט האָט נעכטען ערקלעהרט אַלס באַנקראָט די פירמע „שלום עדעל-מאַן" (פערקויף פון איינבינדעריי - מאַטעריאַלען, פעטריקאָווער 26). דער באַנקראָט איז ערקלעהרט געוואָרען אויף דער בקשה פון בנימין באַראָוויטש און הענעך לוצקי, וועלכע האָבען צוגעשטעלט עדעלמאַנ'ס 6 פראָטעסטירטע וועקסלען אויף אַ סו-מע פון 1700 זל.

עדעלמאַן איז אויך איבערגעגעבען אין דער אויפזיכט פון פאָליציי מיט דער פליכט זיך צו מעלדען יעדע וואָך.

* * *

עס איז אויך, אויף זיין אייגענער בקשה ער-קלעהרט געוואָרען אַלס באַנקראָט „עדוואַרד טעלאַ-טיצקי" (שרייב - מאַשינען און ביוראָ - מאַשינען, פיעטריקאָווער 48). די סיבה: ער האָט חיוק 15 טויזענד זל. פראָטעסטירטע וועקסלען.

אויך ער איז איבערגעגעבען אין דער אויפ-זיכט פון דער פאָליציי און מוז זיך מעלדען יעדע וואָך.

* * *

„שמואל לאַנדוי און קאָמפּ." (לייבוש גליקס-מאַן), מאַנופאַקטור-האַנדעל, פילסודסקי-גאַס 69 — איז בעשטעטיגט געוואָרען דער אָפּמאַך מיט די בעלי-חובות צו רעגולירען אויף 50 פּראָצענט.

אַ טעות מיט אַ בר=מינן

בעגראָבען אַ דערמאָרדעטען קריסט אויפ'ן יודישען בית-עולם

(פּ) מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט מען אין וואַלד הינטער קאַלושצק געפונען אַ דערמאָר-דעטען מענשען. מחמת מען האָט, לויט געוויסע אויסערליכע סמנים גערעכענט, אַז דער ערמאָר-דעטער איז אַ יוד, האָט זיך מיט'ן מת מתעסק געווען דער בזשעזשינער „חסד של אמת" און קובר געווען איהם אויפ'ן דאָרטיגען בית עולם. פאָליציי האָט בלויז בעהאַלטען עטליכע חפצים, וואָס זענען געפונען געוואָרען לעם טויטען, און גענומען פון איהם אַ פאָטאָגראַפיע.

די טעג האָט זיך צו דער לאָדזער פאָליציי געמעלדען אַ געוויסער יאַ-ניעפּאָמיצען פענדראַס פון קאָטאָוויץ, און געמעלדען, אַז מיט עטליכע וואָכען צוריק איז קיין לאָדז אַוועקגעפאָהרען איינ-קויפען סחורה זיינער אַ ברודער יוזעף, מיטנעהמענ-דיג מיט זיך אַ גרעסערע סומע געלד, און — אין קול ואין עונה — דער ברודער איז ווי אין וואַ-סער אריין. האָט מען תיכף דורכגעפיהרט אַ חקירה ודרישה, און פון די בעהאַלטענע דאָקומענטען, פאָטאָגראַפיע, און חפצים איז קלאָהר געוואָרען, אַז דער דערמאָרדעטער יוד איז גאָר יוזעף פענ-דראַס אַ קאַטאָליק פון קאַטאָוויץ.

איצט בעמיהט זיך דער ברודער זיינער מ'זאָל זיין טויטען קערפּער אריבערפיהרען פון יודישען בית עולם אויפ'ן קריסטליכען.

די צייט פון שטעלען אקינד פאָקען

פון דר. י. אבראמזאָן.

ווען שטעלט מען אַ קינד פאָקען ? די הויפּט־פראַגע איז, צי זאָל מען זיך נישט איילען אָדער דאָס וואַרטען קען אפשר אַמאָל זיין אַ סכנה פאַר'ן קינד ?

כדי צו געבען אַ קלאָרע תשובה איז כדאַי זיך צו בעקענען מיט'ן ענין פון פאָקען־שטעלען בכלל און מיט דעם עצם קראַנקהייט בפרט.

נישט קוקענדיג וואָס דאָקטוירים האַלטען פאַר־קען פאַר אַ געפעהרליכע קראַנקהייט — האָט אָבער דער ברייטער עולם קיין מורא נישט. דאָס איז דערפאַר, ווייל מען זעהט שוין צו דער קראַנקהייט צוגעוואוינט, מיינענדיג, אַז זי איז גאָר נישט אַזוי געפעהרליך. דאָס איז אַ דאַנק דעם, וואָס צוליב די אימפּונגען, וועלכע עס זענען די לעצטע יאָהרען ביי אונז איינגעפיהרט געוואָרען, זענען אויסגעמיטען געוואָרען אַ סך עפּידעמיעס און קראַנקהייטען. דאָך האָט די פאָקען־קראַנקהייט גופא נישט פערלוירען איהר פריהערדיגען שאַרפען כאַראַקטער און יעדער איינער, וואָס האָט דעם אומגליק קראַנק צו ווערען אויף אַ נאַטירליכע פאָקען — בעקומט פון זיי אַנ'אָנדענקונג, וועלכען ער בעדויערט שפּעטער דאָס גאַנצע לעבען.

בכלל דאַרף מען וויסען, אַז אויסמיידען פאָקען קען מען נישט, עס גיט נאָר קיין מענש נישט, וואָס האָט אין זיין לעבען „נישט געפּאָקט און נישט געמאָזעלט", הגם בנוגע מאָזלען האָט זיך די דאַזיגע מיינונג לעצטענס אַרויסגעוויזען פאַר פאַלש. עס זענען דאָ מענשען, וואָס לעבען אָפּ זייערע יאָהרען — נישט געמאָזעלט; אָבער בנוגע פאָקען איז די זאַך אַנדערש. די פאָקען־קראַנקהייט איז אַנ'אַלטע ירושה ביים מענש, וועלכע עס איז נישט מעגליך אויסצוואָרצלען.

אויך ביים היינטיגען טאָג איז די אָנשטעקונגס־קראַפט פון פאָקען מורא'דיג גרויס; כערשידענע חפצים, געלד, בריף, פליגען, חיות און פויגעל טראָגען גאַנץ לייכט אַריבער די קראַנקהייט פון איין אָרט אויפ'ן צווייטען — פון איין מענש אויפ'ן אַנדערען. בעזונדערס אומ'ברחמנות'דיג איז די פאַקען־קראַנקהייט בנוגע קליינע קינדער. מיר וויסען, אַז ביי אַנדערע אנשטעקענדע קראַנקהייטען, ווי אַ שטייגער מאָזלען, שקאַרלאַטין, דיפטעריט איז ביי זויגענדיגע קינדער וועניגער מורא פאַר'ן אָנשטעקען זיך, ביי פאָקען געגוגט נאָר, מען זאָל אַזאַ קינד פערבייטראָגען אַ טיר אָדער אַ פענסטער, וואו עס ליגט אַ פאָקען־קראַנקער און דאָס קינד מוז זיך באַלד אָנשטעקען.

אַמאָליגע יאָהרען זענען די פאַלען פון קראַנק ווערען אויף פאָקען געווען אַ גאַנץ אָפטע ערשיינונג. עס פלעגען זדעמאָלט קראַנק ווערען עפּידעמיש גאַנצע משפחות, שטעט און זדערפער. נישט האָבענ־דיג דערצו קיין מיטעל און רפואה זענען אומגע־קומען אַ סך מענשען, און די עפּידעמיע האָט זיך ערשט אָפּגעשטעלט דעמאָלט, ווען אַלע האָבען שוין די קראַנקהייט אַדורכגעמאַכט. היינטיגע צייט, איז אַ דאַנק די ספּעציעלע אימפּונגען פון פאָקען, געלונ־גען די קראַנקהייט צו פערטרייבען אַזוי, אַז זי זאָל זעלטען וואו אָנגעמען אַ עפּידעמישע פאָרם. די פאָקען־אימפּונגען ווערען געמאַכט לויט דער מע־טאָדע פון איהר ערפינדער, דער ענגלישער פּראָ־פעסאָר און געלערטער ד״ר דזשענער. די פאָקען־אימפּונגען הייסט אין דער מעדיצין „וואַקצינאַציע"־אימפּונג, פון וואָרט „וואַקצינא", אַ קוה אויף לאַטיין, דערפאַר ווייל דער אימפּונג בעקומט מען פון דער מוסקול ביי אַ קוה אָדער ביי אַ קאַלב.

לעצטענס איז די מעטאָדע פון פּראָפ. דזשע־נער פערשפּרייט אין דער גאַנצער וועלט. אין אַלע אייראָפּעאישע ציוויליזירטע לענדער איז דאָס פאָ־קען־שטעלען אַ חוב פון יעדען בירגער און געפינט זיך אונטער דער השגחה פון דער רעגירונג. עס איז נישטא ביי היינטיגען טאָג קיין איין שול אָדער ערציהונגס־אַנשטאַלט, וואו מען זאָל דאָרט די קינ־דער יאָהר־יעהרליך נישט שטעלען קיין פאָקען. אויך ביי דערוואַקסענע איז אָנגענומען צו שטעלען זיך פאָקען אַלע זיבען יאָהר. הגם מען רעכענט, אַז עלטערע פערזאָנען האָבען נישט אַזאַ מורא פאַר דער פאָקען־קראַנקהייט, איז דאָס נאָר אין אַ רוהיגער צייט, און בעת אַנ'איבערגאַנג ווערען אפילו קראַנק זקנים פון 70—80 יאָהר.

פון דעם אַלעם וואָס איז געזאָגט געוואָרען איז צו פערשטעהען, אַז די פראַגע פון פאָקען־שטעלען ביי אַ קליין קינד איז אַ גאַנץ ערנסטע און מען טאָר עס בשום אופן נישט פערנאַכלעסיגען אָדער אָפּלייגען. בפרט דאָס ערשטע מאָל איז נויטיג צו מאַכען די אימפּונגען וואָס פריהער, און זיך נישט רעכענען קיינמאָל מיט'ן וועטער אָדער צייט פון יאָהר, ווי אויך מיט'ן שוואַכען געזונטצושטאַנד פון קינד.

די צייט פון שטעלען פאַקען אין פריהלינג רעכענט זיך פון ערשטען אַפּריל אָן, און דאָס דאַרף יעדע מוטער געדענקען, אַז וואָס לענגער מען ציהט אָפּ, אַלץ גרעסער איז די געפאַהר, וואָס לויערט איבער'ן קינדס געזונט און לעבען.

דער פּראָצעס געגען די מערדער פון כעלמער לאָוויק מרדכי עברי

דער הויפּט־מערדער פערמשפּט אויף 15 יאָהר שווערע תּפיסה.—זיין מינדעריעהריגער מיטהעלפער.—אויף 2 יאָהר אויסבעסערונגס־הויז

אויף דער אַרויסּפאָהר סעסיע פונ'ם לובלינער קרייז געריכט קיין כעלם, וואָס איז פאָרגעקומען פאָריגע וואָך, איז בעטראַכט געוואָרען דער פּראָ־צעס פון די מערדער פון כעלמער יודישען לאָוויק מרדכי עברי וועלכער איז דערמאָרדעט געוואָרען אין דער נאַכט פונ'ם 29־טען אויפ'ן 30־טען יוני 1930 יאָהר.

צו דעם דאָזיגען פּראָצעס זענען אַרויסגערופען געוואָרען 22 עדות. 14 פון דער בעשולדיגונג און 8 פון דער פערטיידיגונג.

די בעשולדיגונג האָט זיך געשטיצט אויף די אויספיהרליכע דערקלערונגען פונ'ם 19־יעהריגען מיטבעשולדיגטען אין דער גנבה ביי דער פאַמיליע עברי אַלעקסאַנדער סטעפאַנטשוק, וועלכער האָט דערקלערט, אַז ראַטשינסקי דער מערדער, ער סטע־פאַנטשוק זיין מיטהעלפער און אַ געוויסער ביע־לעצקי האָבען זיך אָפּגערעדט צו געהען אויף אַ „שטיקעל אַרבייט" צו די עברי'ס, נאָר שפּעטער האָט ביעלעצקי זיך צוריקגעצויגען און געגאַנגען זענען ראַטשינסקי און סטעפאַנטשוק.

דער לעצטער איז געבליבען שטעהען אויף די טרעפּ און ראַטשינסקי האָט מיט אַ וויטרע געעפענט די טיר פון ה' ש. עברי'ס וואוינונג און אַריין. ער האָט זיך באַלד אָפּגעקעהרט מיט עטליכע מלבושים, וואָס סטעפאַנטשוק האָט צוגענומען און ראַטשינסקי איז צוריק אַריין אין וואוינונג.

פּלוצים איז ליכטיג געוואָרען אין פאָדער־הויז און ראַטשינסקי האָט אַ געשריי געטון: „ענט־לויף". סטעפאַנטשוק איז ענטלאָפען און שוין זייענ־דיג עטליכע צעהנדליג טריט פון דעם הויז האָט ער געהערט עטליכע רעוואָלווער שאָסען. סטעפאַנ־טשוק איז דאַן אוועק אין וואַלד, וואו ער האָט בע־האַלטען די צוגעגנבעטע מלבושים און צוריקגעקומען. דיג אין שטאָט האָט ער געטראָפען ראַטשינסקיס ווייב, וועלכע האָט זיך בעריהמט, אַז ראַטשינסקי האָט שוין אַ „אַליבי".

אויפ'ן יסוד פון דער דערקלערונג ווי אויך אויפ'ן יסוד פון ראַטשינסקיס „אָפּיניע" האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַ אורטייל לויט וועלכען ראַטשינסקי ווערט פעראורטיילט אויף 15 יאָהר שווערע תפיסה און זיין מיטהעלפער סטעפאַנטשוק, וועלכער האָט צום מאָרד קיין שייכות נישט געהאַט ווערט פאַר'ן אַנטייל אין דער גנבה פערמשפּט אויף 2 יאָהר אויסבעסערונגס הויז.

—=:0:=—

גענעראַל־פערזאַמלונג פון „תּומכי אורחים"

די טעג איז פאָרגעקומען די גענעראַל־פער־זאַמלונג פון „תּומכי אורחים". די פערזאַמלונג געפענט פרעזעס ה' וו. מאַרקוספעלד, אַלס פאָרזי־צער ווערט געוועהלט ה' יוסף בעכער.

פאָרזיצער ה' בעכער בעאויפטראַגט די פער־זאַמלונג צו בעעהרען מיט אויפשטיי די פער־שטאָרבענע מיטגלידער אלי קאָרא און אלימלך בראַמבערג.

סעקרעטאַר ל. לייזעראָוויטש לעזט פאַר דעם טעטיגקייטס־בעריכט פון וועלכען ס'איז צו זעהן, אַז די פערוואַלטונג האָט געאַרבייט און ערפילט איהר אויפגאַבע איבער איהר יכולת. די לעצטע 15 מאָנאַטען האָט די קיך אַרויסגעגעבען אימזיסטע שבתים און ימים טובים מאָלצייטען פאַר 10.654 פערזאָן צו עסען אין קיך, אין 4400 פאַרציעס איז אהיימגעגעבען געוואָרען, פּראָדוקטען אין נאַטור מתן בסתר) האָבען בעקומען 795 בכבודע פאַ־מיליעס, פון די קוילען פערטיילונגען האָבען דעם ווינטער גענאָסען 62 פאַמיליעס, פון די היי־יאָה־ריגע פסח אקציע האָבען גענאָסען 532 פאַמיליעס, וועלכע האָבען פּראָדוקטען אויף גאַנץ פסח, און 160 פערזאָנען, מענער און פרויען האָבען געגעסען אין דער אימזיסטער פסח־קיך, וואָס מיר האָבען איינגעאָרדענט אין ענ־לישען זאַל. צוזאַמען האָט דער פעראיין געהאַט הכנסה דורך דער צייט 32.706.79 זל., און נאַטור־פּראָדוקטען אין ווערט פון 8,000 זל., הוצאות איז געווען 32.556.48 זל. בלייבט אין קאַסע 140.31 זל. סעקרעטאַר ליי־זעראָוויטש לעזט דעם בעריכט פון דער רעוויזיאָנס־קאָמיסיע, וועלכע בעשטעטיגט דעם בעריכט, נאָכ־דעם ווי עס רעדען די ה"ה יצחק זאַלק, בעריש ליפשיץ, מענדעל בערגער און פרעזעס ה' מאַרקוס־פעלד, ווערט אויסגעדריקט אַ דאַנק דער אַלטער פערוואַלטונג און עס ווערט געוועהלט אַ פערוואַל־טונג: וואָלף מאַרקוספעלד, יוסף בעכער, מאָטעל מיזעס, אברהם מענדעל וויינטרויב, בצלאל היכטענ־בערג, יצחק זאַלק, לייביש איזביצקי, משה אָפּמאַן, יחיאל ציטרין, קאַנדידאַטען: ה' נחמיה גערסאָן, אַדאָלף גאָלדפאַרב, זלמן ביטערמאַן, יעקב פריימאַן, נחום געמבינסקי, יעקב ראָזענפאַרב, יצחק יח דעמ־בינסקי, יצחק ז״לב רשאָק, ירוחם גרינבוים. אין רעוויזיאָנס קאָמיסיע ה' לייבעל ראָטבאַרד, בנציון זאַלישעיוסקי, אב הם מינטעס, קאַנדידאַטען אה־ן ק ישט ל, דוד זילבערבערג. די פערזאַמלונג ב״־שליסט אויך פיל צו פערברייטערן די פעראיינס־טעטיגקייט.

ביי הערצליידען און אדערן־פערקאַלכונג

נייגונג צו נעהיר־בלוטונגען און שלאַג־אַנפאַלען ווירקט דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער

Franciszka Józefa

וואָס מאַכט לייכטען שטוהלגאַנג אָהן אָנשטרענגונג.

דער ארץ־ישראל'דיגער באַזאַר אין לאָדז

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט אָרדענט די געז. „תּוצרת הארץ" איין אַ באַזאַר פון ארץ ישראל'דיגע אויסאַרבייטונגען. די הכנות צו דער ערעפנונג ווערען שוין געמאַכט. די לייטונג גיט זיך די גרעסטע מיה, אַז אין באַזאַר זאָל זיך גע־פינען וואָס מעהר אַרטיקלען פון דער ארץ־ישראל־דיגער פּראָדוקציע.

בענייאונג פון „מלכה שוואַרצענקאָפּ"

אין דעם פּאָפּולערען טעאַטער (גייערס זאַל, פּיעטריקאָווער 295) ווערט דורכ'ן פּרעמיער דיר. פילאַרסקי בענייט די אויפפיהרונג פון זאַפּאָלסקאָס סענסאַציאָנעלער פּיעסע „מלכה שוואַרצענקאָפּ".

די דאָזיגע פּיעסע איז מיט דריי יאָהר צוריק אָפּגעשפּילט געוואָרען דעם גאַנצען סעזאָן ביי אַ זעהר בעדייטענדען מאַטעריעלען און מאָראַלישען ערפאָלג.

די פּרעמיערע וועט פאָרקומען דעם היינטיגען דאָנערשטאָג, דעם 14 מאַי.

פּרייזען פון די בילעטען — פון 50 גראָשען אָן.

א גרויסע גאַרטען־פערוויילונג אין העלענאָוו לטובת די באָראָכאָוו־שולען

שבת, דעם 30 מאַי וועט אין העלענאָוו פאָרקומען אַ גרויסע גאָרטען־פערוויילונג לטובת די באָראָכאָוו־שולען.

די גאָרטען־פערוויילונגען, וועלכע די געז. „פריינט פון די באָראָכאָוו־שולען" אָרדענט איין יאָהר־יעהרליך צייכנען זיך שטענדיג אויס מיט דער גרויסער צאָל אַטראַקציעס און מיט שטענדיג אַ זייער גרויס פּובליקום. ס'איז דעריבער צו ערוואַרטען אַז אויך די היי־יעהריגע פערוויילונג וועט אַרויס־רופען דעם געהעריגען אינטערעס בפרט ווען דאָס איז די ערשטע גאָרטען־פערוויילונג.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מיטוואָך, ד. 13 מאַי 1931

11.58 צייט־סיגנאַל, 12,05 גראַמאָפאָן־מוזיק, 13,15 מאַי־פּראָגראַם און טעאַטער־און קינאָ־רע־פּערטואַר, 13,50 הפסקה 13.50 פאָרלעזונג פאַר מאַטוריסטען. 15.50 ראַדיאָ־כראָניק. 16.10 קאָמוּ־ניקאַט פאַר פישערס 16 15 פּראָגראַם פאַר קינדער. 16.45 גראַמאָפאָן מוזיק, 17,15 פאָרלעזונג, 17,45 פּאָפּולערער קאָנצערט. 18,45 פערשידענעס. 19,10 קאָמוניקאַטען פון לאָדזער האַנדעלס־קאַמער. 19 25 גראַמאָפאָן פּליטען. 19.40 טאָג־פּרעסע און ראַדיאָ־פעליעטאָן. 20,00 פאָרלעזונג פון פּראָפ. ה. מאָשטשיצקי. 20,15 לייכטע מוזיק. 20,30—22,05 טראַנס־מיסיע פון רעווי „מאַרסקע אָקאָ."

דער „פוילישער שטערן"

30) טענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט־קריג

מיט אַ צייכען האָט האַרי בעפוילען דער אַל־טער שווייגען.

די טענצערין האָט זיך אויפגעכאַפּט, און אויפ־הויבענדיג זיך אויף דער סאָפקע, האָט זי זיך אויס־געריבען די אויגען.

בעמערקענדיג האַרי'ן, איז זי אויפגעשטאַנען און, וואַקלענדיג זיך, זיך אָפּגערופען אויף פראַנ־צויזיש:

— אַך, הער בעלפאָרד ! עס פרייט מיך זעהר אייך צו זעהען !

— גוט, מאַרטא, — האָט געענטפערט דער מאַ־יאָר, ווענדענדיג זיך צו דער אַלטער — גיט אַ קוק, צי ס'איז אַלץ אין אָרדנונג אין שלאָפצימער, און לעגט זיך נישט דערווייל שלאָפען, ווייל איך וועל אייך בעטען שפּעטער צו בעגלייטען די מאַדאַם.

די אַלטע איז אוועק, דרעפּטשענדיג מיט די פאַנטאָפעל.

ווי נאָר די טיר האָט זיך הינטער איהר צו־געמאַכט, האָט נור־על־דין אויסגערופען:

— איהר קאָנט ? אָך מיך, נישט וואָהר ?

האַרי האָט זיך טיף און איידעל פערנויגט.

— ווער קאָן דען נישט די הערליכע נור־על־דין ?

— ביין ! ביי גאָט, רופט מיך נישט אַזוי !..

איך בין די מאַדאַם לעבאָן — אַ היימלאָזע פון בעלגיען.

איהר בעפעהלערישער טאָן האָט אַ ביסעל איבערראַשט האַרי'ן.

ער האָט זיך נאָך אַמאָל פערנויגט.

— איך האָב בעקומען אייער בריף — האָט די טענצערין פאָרטגעזעצט איך האָב אָבער נישט גע־ענטפערט, ווייל איך האָב זיך נישט גענויטיגט אין אייער הילף. איצט האָט זיך די לאַגע געענ־דערט. און עס האָט מיך טאַקע זעהר פערדראָסען, וואָס איך האָב אייך נישט געטראָפען אינדערהיים, פונקט דאַן, ווען איך נויטיג זיך אַזוי אין אייער הילף און עצות.

זי האָט געקוקט אויף איהם מיט אַזאַ פּנים, פונקט זי האָט געוואַרט, אַז ער וועט זיך באַלד נעהמען ענטשולדיגען.

— עס טוט מיר זעהר לייד, — האָט האַרי געענטפערט — איך האָב נישט געקאָנט פאָראויס־זעהען...

נור־על־דין האָט איהם מיט אַ זשעסט אָפּגע־שטעלט:

— איך וויל דאָ ביי אייך איבערנעכטיגען, און אפשר גאָר פערבלייבען אויף עטליכע טעג... אין לאָנדאָן הויב איך אָן צו פיהלען נישט איבעריג גוט.

— און אייער טעאַטער ?.. אייער קאָנטראַקט ?

— איך האָב איבערגעריסען מיט'ן טעאַטער !.. מיר האָבען דערעסען די אידיאָטען, די ענגלענדער... זיי הויבען זיך נישט אָן צו פערשטיין אויף קונסט

האַרי האָט אָנגעשטרענגט געטראַכט :

די מאַניערען פון דער טענצערין זענען פאַר איהם געווען אַ רעטעניש :

פונוואַנען האָט זיך עס צו איהר גענומען דער שטאָלצער טאָן, דאָס קוקען פון אויבען אַראָפּ.

די זאַך איז געווען נישט קלאָר, און געפאָדערט אַנ'אויפקלערונג.

— עס פרעהט מיך זעהר אייך צוהילף צו קומען,

— האָט ער געזאָגט, — ובפרט נאָכ'ן רעקאָמענ־דאַציע־בריף, וואָס איך האָב בעקומען. איך מוז אייך אָבער זאָגען, אַז, ליידער, פאָדערט איהר פון מיר אונמעגליכעס...

— אונמעגליכעס ! — נור־על־דין האָט בייז אַ טופע געטון מיט'ן פוס — פערשטעהט איהר, וואָס איהר רעדט ?

— פערשטעהט זיך, אַז איך פערשטעה ! — האָט האַרי גלייכגילטיג אַ ציה געטון מיט די פּליי־צעס. — זעלבסטפערשטענדליך, אַז איבערנעכטיגען וועט איהר ביי מיר, מחמת דער צוג קיין לאָנדאָן געהט אוועק ערשט אינדערפריה. אָבער עס קאָן קיין רעד נישט זיין, אַז איהר זאָלט דאָ קענען פערברענגען עטליכע טעג... עס וועלען זיך אָנ־הויבען פערשפּרייטען רכילות'ן...

— אייער זאַך איז צו פערשטופען די מיילער !

— אייער רעקאָמענדאַציע־בריף איז אונטער־געשריבען דורך אַ פּערזאָן, וועלכען איך וואָלט זיך זעהר געוואָלט צודינען, — האָט האַרי פאָרט־געזעצט — אָבער איך טאָר נישט ריזיקירען מיט'ן גורל פון דעם ענין, וואָס איז מיר איבערגעגעבען געוואָרען !

ער האָט פערהאַלטען דעם אָטעם, אַכטונג גע־בענדיג אויפ'ן איינדרוק, וואָס זיינע ווערטער האָ־בען געמאַכט.

דאַנקען גאָט, ס'איז איהם געראָטען !

די טענצערין האָט אַ זוך געטון אין איהר האַנדבייטעל, און אַרויסגענומען פון דאָרט פאַר־זיכטיג צוזאַמענגעלעגטע פּאַפּירלעך.

— נאַ'ט, לייענט אַדורך ! — האָט זי בעפוילען איך האָף, אַז נאָכדעם וועט איהר זיך פאַר מיר ענטשולדיגען !

האַרי האָט גענומען איין פּאַפּירעל און איהם פונאַנדערגעוויקעלט.

דאָס איז געווען אַ בייגעלע פּאַפּיר, אַרויסגע־ריסען פון אַ דייטש פעלד־ביכעל.

דער טעקסט איז געווען אָנגעשריבען מיט אַ גרויסען גלייכען, וויבקעלדיגען דייטשען כתב:

„צו די אַלע, וואָס דאַרפען עס וויסען.

„די איבערבריינגערין פון דעם געשריפט, דער אויסזעהען, פון וועלכער עס איז געשילדערט אויף דער צווייטער זייט, האָט דאָס רעכט צו פאָדערען מיטהילף און שטיצע פון אַלע מיליטער־מענשען אין דער אַרמעע און פלאָט, וואו און ביי וואָס'ערע בעדינגונגען זי זאָל זיך נישט געפינען „איהר פערזאָן און פערמעגען זענען אומבעריהרליך.

אַרויסגעגעבען אין זאונזער שטאַט־קוואַרטיר אין מעץ.

פרידריך־ווילהעלם

קרוינפּרינץ פון דער דייטשער אימפּעריע".

לע'ן דער אונטערשריפט איז געשטאַנען אַ גרוי־סער גרינער שטעמפּעל מיט דער צושריפט: „שטאַב פון דער 5־טער אַרמעע, ד. 21. סעפּטעמבער 1914".

אויף דער צווייטער זייט זענען געווען אויסגע־רעכענט די בעזונדערע סימנים און דער טענצערינס אויסערליכען אויסזעהען.

(פאָרטזעצונג קומט)

יסורים-אינסטרומענטען פון דער אינקוויזיציע אין שפּאַניען

2.

א געוויסער נעלין קאָרנעליוס, וועלכער איז אריינגעפאַלען צוליב א בעשולדיגונג אין אפּיקורסות אין יאהר 1572, האָט מען אויפגעהאַנגען פאַר איין פינגער, און צו זיין פיס האָט מען צוגעבונדען אַ שווערען געוויכט — כדי עס זאָל איהם שטאַרקער ציהען יעדען גליד און פאַרגרעסערן זיינע שמערצען. וועהרענד ער איז אזוי געהאַנגען, מאַטערענדיג זיך אין שרעקליכע יסורים איז דערביי אין דעמזעלבען צימער, ביי א טיש געזעסען א קאָמפּאַניע פון די גלחים, וואָס האָבען איהם אפּגעמשפּט, און זיי האָבען זיך געלאָזען געשפּילט אין קאָרטען. נעלין קאָרנעליוס איז דערנאָך פאַרברענט געוואָרען אויף דעם „הייליגען" פייער.

איינע פון די געצייג — אַ תליה — פלעגען די גלחים רופען „די שרעקליכע עליזע". אויבען אין צו דער תליה געמאַכט געוואָרען א קאָליזאָראַטקע, און אין מיטען — א קלאָץ מיט הענטלעך איהר צו דרעהען. ארום דער קלאָץ פלעגט מען ארומוויקלען א שטריק. דעם פרייען ברעג פון דער שטריק פלעגט מען אדורכוואַרפען דורך די קאָלוואָראָטקע און דאן צו דעם ברעג שטריק צוגעבינדען אַן רעמעל. צו דעם רעמעל פלעגט מען דאן צופעסטיגען דעם געפאַנגענעמס הענט, וועהרענד זיינע פיס פלעגען צוגעשמידט ווערען צו קרוקעס אינטען אויפ'ן פאָדלאָג. ווען דאָס אלץ איז געווען פערטיג, פלעגען א פאָר „גאָטס משרתים" נעמען דרעהען די קלאָץ פאַר די הענטלעך. די שטריק פלעגט זיך פון דעם נעמען אנוויקלען אויף דער קלאָץ. אויף דעם אָרט פלעגט זי ציהען דאָס רעמעל מיט דעם געהאָנגענעם צוזאמען ארויף-צו. אזוי פלעגען די הייליגע משרתים זייער קרבן ציהען די גלידער ביז ער פלעגט פערלירען זיין זין.

אַנשטאָט די פיס צובינדען צו דער פאָדלאָגע, פלעגט מען אמאָל זיי לאָזען הענגען אין דער לופטען און צובינדען צו זיי א שווערע געוויכט.

אויף א שטוהל זענען אריינגעשטעלט געווען אזעלכע אייזערנע שפּיזלעך מיט שאַרפע שפּיצען ארויף. דעם אונגליקליכען פלעגט מען ארויפזעצען אויף דעם שטוהל און איהם איינשרויפען דעם האַלז אין אַנ'אייזערנעם קאָלנער. די פרומע מחבלים האָבען זיך דערביי בלייכווערטלט. „וועט איהר אזוי גוט זיין זיך זעצען א ווײַלע", פלעגען זיי זאָגען צו זייער אָפּפער, זעצט זיך, זייט מוחל, און טראַכט אביסעל, פיליכט וועט איהר זיך דערטראַכטען, אז יהושע האָט טאַקע אפּגעשטעלט די זון, און אז די פיש האָט טאַקע איינגעשלונגען יונה'ן. זיצט זיך, מיין הערר, האָט קיין מורא נישט, איהר וועט זיך נישט צאַפּגלימשען".

דער שרייבער וואָס שילדערט די „שרעקליכע עליזע" מיט דער שטוהל, וועלכע ער האָט געזעהן אין א מוזעאום, זאָגט, אז מען קען בעמערקען, דאָס די אינסטרומענטען האָט מען אמאָל זעהר אָפט געברויכט, וואָרום זיי זענען שטאַרק אָפּגענוצט.

מיט א צוואַנג פלעגט מען ארויסרייסען דעם צונג; מיט אַנ'אייזערנער מאַסקע, פלעגט מען אַנברענען אויף רויט און דאַן אָנטון אויף דעם געפאַנגענעמס פנים.

מען פלעגט מיט א געוויסען אינסטרומענט פאַנאַנדערדרייסען ס'מויל, און דאַן פלעגט מען איהם אריינגיסען בליי אין האַלז. אונטער די הייליגע געצייג איז אויך געווען אַנ'אייזערנער לעפעל מיט לעכעלעך, דורך וועלכען מען פלעגט לאָזען טריפען צולאָזענע בליי אויפ'ן נאַקעטען קערפּער.

די אינקוויזיציע האָט אויך געהאַט אזעלכע שאַרפע שפּיציגע גראַבליעס, מיט וועלכע מען פלעגט שיילען די הויט מיט שטיקער פלייש צוזאמען.

דעם „אייזערנעם שטיוועל" פלעגט מען צוערשט גוט אָנברענען, אָדער אין איהם אָנגיסען צולאָזענע בליי, און דאַן פלעגט מען איהם אָנטון אויף דעם „נישט גלויבערס" פוס. אויף די הענט פלעגט מען אמאָל אָנטון הייס אָנגעברענטע דראָטענע „הענטשקעס", און אויף די פיס-אזעלכע זאָקן.

אום דער געמאַטערטער זאָל נישט קענען שרייען פון יסורים, פלעגט מען איהם אין מויל דאָס רוב אריינשטעלען „אַנ'אייזערנע בערנע", ווי די הייליגע שרים פלעגען דאָס רופען. די „בערנע" פלעגט מען אין מויל פאַנאַנדערדרוקען מיט א שרויף, וועלכען זי האָט געהאַט פון אינעווייניג, אזוי, דאָס די יאַסלעס פלעגען זיך פון דעם פאַנאַנדערשפּאַרן.

א גוטע קורצע בעשרייבונג פון די אינקוויזיציאָנס ווילדע געצייג געפינען מיר אין אַנ'אַרטיקעל אין „טרוטה סיקער", און פון דעם אַרטיקעל נעמען מיר די פאָלגענדע שילדערונג:

„איך פלעג לעזען אין ביכער, ווי אונזערע עלטער-זיידעס האָבען געמאַטערט מענשען. איך האָב אָבער דאָס קיינמאָל נישט אָפּגעשאַצט. איך האָב וועגען דעם געלעזען; אָבער עס האָט זיך נישט אריינגעבראָכט אין מיין נשמה. איך האָב נישט געהאַט קיין ריכטיגען בעגריף פון די געוואַלדען, וועלכע זענען אָפּגעטון געוואָרען אין דעם נאָמען פון דער רעליגיאָן, ביז איך האָב אמאָל מיט מיינע אויגען געזעהן די בעווייזען, די ראיות, מיט וועלכע קריסטען פלעגען איבערצייגען אין דער ריכטיגקייט פון זייער אמונה. איך האָב אמאָל געזעהן א זאַגענאַנטען „פינגער-שרויף" (וועלכען די אינקוויזיציאָן פלעגט נוצען) — צוויי שטיקלעך אייזען מיט בערגלעך אָדער שפּיצען פון אינעווייניג, זיי זאָלען זיך איינעסען אין פלייש, מיט א שרייפעל זיי פאַנאַנדערצודריקען און צונויפצודריקען. ווען איינער האָט געלייקענט, אז דאָס שווענקען זיך אין הייליגע וואַסער ראַטעוועט די נשמה, אָדער ווען איינער האָט געזאָגט: איך גלויב נישט אז א פיש האָט אמאָל איינגעשלונגען א מענשען אום איהם צו ראַטעווען פון דערטרינקען ווערען (ווי יונה'ן), האָט מען אזא מענשען אויף זיין גראָבען פינגער אָנגעטון דעם פינגער-שרויף, און אין דעם נאָמען פון הייליגער מענשען-ליבע און פון הייליגע רחמים, האָט מען די צוויי שטיקלעך אייזען גענומען צונויפשרויפען. דערביי פלעגען פיל פון די געמאַטערטע נעמען שרייען: „איך טו תשובה, איך נעם מיינע ווערטער צוריק. איך גלויב!" אָבער אויב דער קרבן האָט אזוי נישט געזאָגט, פלעגט מען זיין פינגער שרויפען און שרויפען ביז די העכסטע יסורים זענען דערגרייכט געוואָרען; און דאַן פלעגט מען איהם פערשפּאַרען אין א פינסטערער תפיסה. דאָס אלץ איז געטון געוואָרען אין דעם נאָמען פון דעם ליבענדען, פערגיבענדען מיטליידיגען קריסטוס.

„איך האָב אויך געזעהן דעם זאַגענאַנטען „יסורים-קאָלנער". שטעלט אייך פאָר אַנ'אייזערנעם רינג מיט צעהנדליגע שפּיצען, שאַרף ווי נאָדלען, פון אינוועניג. דעם אייזערנעם אַרגומענט, די ראיה ווי ריכטיג די רעליגיאָן איז, פלעגט מען אָנטון אויף דעם האַלז פון אפּיקורס, דאַן פלעגט ער נישט קענען נישט געהן, נישט זיך זעצען, נישט זיך אַ ריהר טון אָהן צושטאַכען צו ווערען אין האַלז. אין אַ קורצער צייט פלעגט דעם אונגליקליכענס האַלז אָנהויבען געשוואָלען צו ווערען, און בלויז דערשטיקט וועהרענדיג פלעגט ער זיך בעפרייען פון זיינע שמערצען.

„איך האָב געזעהן נאָך אַנ'אינסטרומענט. שטעלט אייך פאָר אַ גרויסע, גרויסע שער מיט צוויי פּאָר אויערלעך, צוויי ביי די ברעגעס פון די קלינגען, און צוויי ביים מיטען — און מיט אַ לאָך אין רעכטען מיטען, וואו די קלינגען קומען זיך צונויף. די שער פלעגט מען אָוועקשטעלען, דעם געפאַנגענעמס הענד פלעגט מען איינשפּאַרען אין די אויערען פון ברעג, זיינע פיס אין די מיטעלסטע אויערען, וועהרענד זיין קאָפּ פלעגט מען דורכשפּאַרען דורך דער מיטעלסטער לאָך, און אזוי פליענט מען איהם מיט דער שער מיט אלעמען אַנידערוואַרפען אויף דער ערד. זיינע אייגענע הענד, פיס און קאָפּ פלעגען דאַן האַלטען די קלינגען פאַנאַנדערגעשפּאַרט, און דאָס פלעגט איהם אָנשטרענגען און רייסען דעם גאַנצען קערפּער, ביז ער פלעגט אַראָפּ פון זינען פון יסורים. איך האָב געזעהן די „רעק". דאָס איז געווען אזא מין בעט אָדער אַ וואָגען מיט אַ לאַנגער ראָד ביי יעדע פון זיינע ברעגעס. צו יעדער ראָד זענען געווען צוגעמאַכט קייטען, וועלכע פלעגען צוגעשמידט ווערען — איין פּאָר קייטען צו די הענד און די אַנדערע צו די פיס. ווען דאָס איז געווען פערטיג פלעגען גלחים, געטליכע לייט, הייליגע, נעמען דרעהען די רעדער פון ביידע זייטען — דרעהען, דרעהען, ביז די עלענבויגענס, די קניע און די שולטערען פלעגען אויסגעלונקען ווערען, ביז דער קרבן איז געוואָרען אויסגעווייקט אין שווייס פון אַנשטרענגונג און יסורים.

דערביי פלעגט שטעהן אַ דאָקטאָר און פלעגט ביי דעם געמאַטערטען טאַפּען דעם דופק. צו וואָס? איהם צו ראַטעווען דאָס לעבען? — יאָ. פון רחמנות? — ניין, פּראָסט, כדי מען זאָל איהם קענען ווייטער פייניגען".

די „פינגער-שרויפען" זענען נישט געברויכט געוואָרען בלויז אויף פינגער. אין זיי פלעגט מען אויך איינשרויפען אמאָל די גאַנצע האַנד, אמאָל אַ פוס אָדער דעם גאַנצען קאָפּ. אמאָל פלעגט מען זיי אויך איינשטעלען אין מויל און פונאַנדערשרויפען די צוויי שטיקלעך אייזען, ביז דעם אונגליקליכענס ציין, מיט די יאַסלעס, מיט די ליפּען זענען געווען ווייט פונאַנדערגערוקט איינע פון די אַנדערע. און דאַן פלעגט מען דעם „צונג, וואָס האָט גערעדט אפּיקורסות", ארויסרייסען מיט אזא מין „הייליגען צוואַנג", וועלכער האָט זיך איינגעגעבען אין פלייש אויך מיט דער קראַפט פון אַ שרייפעל.

„אין די מוזעאומס איז אויך צו זעהן אזא מין „אייזערנער קאָלנער", וועלכען מען פלעגט אָנטאָן אויפ'ן קאָפּ. אינעווייניג האָט דער קאָלנער פיל קנעפּלעך און צו איהם איז צוגעמאַכט אַ שרייפעל. דאָס פלעגט מען רופען די „אייזערנע קרוין" מיט דעם שרייפעל פלעגט דער רינג זיך צוזאמענקומען אַלץ ענגער און די קנעפּלעך פלעגען אַלץ שטאַרקער קוועטשען דעם אונגליקליכענ'ס קאָפּ.

לאָדזער יודישער קאַמעראַל-טעאַטער

אַלעע 1-טער מאַי 2 (ניי רעמאָנטירט) — דירעקטאָר: דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילן פון דוד הערמאַן-טעאַטער

מיט'ן אנטייל פון פּרעמיער פון דער ווילנער טרופּע — יוסף קאַמען

היינט, מיטוואָך, דעם 13. מאַי, 9 אַ זייגער אָוועגד און די ווייטערע טעג

דער טויבער

דראַמע אין 3 אַקטען פון דוד בערגעלסאָן.

אינסצעניזאַציע און רעזשי: דוד הערמאַן. — מוזיק: פּראָפ. שפּערבער.

דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: יוסף שליוניאַק. — אַדמינ. לייטער: א. גאַריעלאָוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאָנדיטאָריי פון ה' ראַשגאַלד (פּיעטריקאָווער 38)

און פון 6 א זייגער אָוועגד-אין דער קאַסע פון טעאַטער.

(11

ד. איזראַעל

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

ראַלף איז גלייך געלאָפען צו זיין שעף ערליי

— די ביזט עפּעס אויפגערעגט ראַלף, האָט דער דעטעקטיוו געזאָגט, איך זעה דאָס לויט דיין אויסזעהען.

— אמת מיסטער ערליי, איך ווייס אַפילו נישט גענוי פאַרוואָס, איהר האָט מיר איבערגעגעבען צו אָבסערווירען דעם רייכען סוחר נירענבערג. וועגען וואָס ס'האַנדעלט זיך ווייס איך אַליין נישט, אָבער ער מוז זיין אַ וואַזשנע פויגעל.

— וואָס האָסטו זיך דערוויסט, ראַלף?

— גאָרנישט קיין קאָנקרעטעס, אָבער ביי מיר איז זיכער, אַז מיר האָבען פאַר זיך אַ וואַזשנעם העכט?.

— פון וואַנען דרינגסט דו דאָס?

— פון דעם, וואָס איך בין געווען אין זיין וואוינונג.

— נו, און זיין פאָטאָגראַפיע האָסט דו אַרויסבעקומען.

— די פאָטאָגראַפיע נישט, אָבער איך ווייס שוין ביי וועלכען פאָטאָגראַפיסט די קלישע געפינט זיך.

—. זעהר גוט, אָבער וואָס אַזעלכעס האָסט דו דאָס בעמערקט אין זיין וואוינונג?

— מיסטער ערליי, איך בין אַן'אַלטער דעטעקטיוו. איך האָב שוין אָבסערווירט פיל וואוינונגען פון פערברעכער, אַזוי, אַז זיי זאָלען קענען דער פּאָליציי פערדרעהען דעם קאָפּ. אָבער אַזוי ווי דער דאָזיגער נירענבערג, האָט דאָס געמאַכט האָב איך נאָך נישט קיינמאָל נישט געזעהען. ער איז אַ קינסטלער אין פאַך.

— וואָס אַזוינס האָסט דו דאָס בעמערקט? ער האָט אין זיין קאַבינעט פיל בילדער און נעבען יעדען פון די בילדער האָב איך בעמערקט די פערדעכטיגטע קנעפּלעך, וועלכע זענען אונז פון ענגלאַנד אַזוי גוט בעקאַנט.

— אַזוי גאָר, די דאָזיגע קנעפּלעך, וואָס עפענען געהיימע טירען, און קעלערען. מען מוז אַלזא ביי דעם דאָזיגען נירענבערג זיין פאָרזיכטיג צו מאַכען אַ טריט אין שטוב. און געוויס טעפּיכער אויך אויף דער פאָדלאָגע.

— יאָ, הער שעף, די אמת'ע, אַזעלכע ווי ס'האָט אַמאָל געהאַט דער בעריהמטער וועלטס-גנב מאַנוועלעסקו.

— נו, נו, אַזוי שלעכט איז נאָך נישט מיט אונזער נירענבערג. קיין גנב איז ער נישט.

— אָבער דאָך שעף, הגם איהר ווילט מיר נישט זאָגען וועל איך אייך שווערען, אַז דאָס איז אַ גאָר וואַזשנער פויגעל.

— נו, בערויהיג זיך נישט ראַלף, איך וועל דיר שוין אַלץ דערצעהלען.

אָבער נישט צוליב דעם בין איך אויפגערעגט שעף.

— וואָס באַך איז געשעהען?

— דערווייל נאָך גאָרנישט, אָבער איך זעה, אַז דער העכט וויל זיך אַרויסגליטשען פון אייער האַנד.

— ווי אַזוי ווייסט דו דאָס, צי האָט ער בע-מערקט, אַז מיר אָבסערווירען איהם.

— דאָס נישט, אָבער דווקא דערפאַר, ווייל ער האָט צוטרוי צו אונז, האָט ער מיר אויפריכטיג דערצעהלט, אַז ער קלויבט זיך אַוועקצופאָהרען אויף אַ לאַנגע רייזע, און דעריבער האָט ער מיך געבעטען, אַז מיר זאָלען וואָס שנעלער אויפזוכען דאָס פריילין, וועגען וועלכען ער האָט מיט אייך גערעדט.

— און וואָס האָסטו דערויף געענטפערט.

— איך האָב זיך גלייך אָריענטירט און געזאָגט, אַז מיר זענען שוין אויף די שפּורען און גאָר בקרוב וועלען מיר איהם געבען אַ פּאָזיטיווען ענטפער.

— קיין ליגען האָסטו נישט געזאָגט ראַלף, ווייל דאָס פריילין איז שוין געפונען געוואָרען און געפינט זיך שוין ביי אונז אין רודאַ-פּאַביאַניץ. מאָריס מיט זיין ווייב האָבען דעם דאָזיגען עניין זעהר געשיקט ערלעדיגט, אַרייגענומען זי פון גאַס אין אַנ'אויטאָ, אַוועקגעפיהרט אין דער ווילע און פערטיג.

— און דאָס מיידעל האָט גאָרנישט פּראָטעסטירט?

— ווי איך הער בײַן, זעהט אויס, אַז זי מוז זיין שטאַרק פערצווייפעלט און אומגליקליך.

— דאָס קען איך מיך פאָרשטעלען, אויב זי האָט באַר געהאַט אַ שייכות מיט נירענבערגען.

— איבריגענס, ווייס איך נאָך אַליין נישט, וואָס צווישען זיי איז פאָרגעקומען, פאַרוואָס זי איז אַזוי אומגליקליך און פאַרוואָס ער האָט זי דווקא געוואָלט אויפזוכען. איך האָב נאָך מיט דעם מיידעל נישט גערעדט דאָס וועל איך ערשט טון מאָרגען, אָבער ראַלף מיר טאָרען נישט קיין איין מינוט פערלירען. נירענבערגען טאָר מען נישט אַפּלאָזען פון אויג, ער טאָר אָהן אונזער ווייסען נישט אַרויספאָהרען.

— וואָס איז פאַרהאַן צו טון, הער שעף..

— איך ווייס נאָך אַליין נישט, אָבער אַוועקלאָזען פון דאַנען טאָרען מיר איהם נישט. דאָס בעסטע וואָלט געווען, ווען ס'וואָלט אַ קליין אומגליק פּאַסירט.

— דהיינו? ווען ער זאָל אַ פוס צוברעכען, אָ-בער בעקומען אַנ'אַנדער וואונד, צוליב וועלכער ער זאָל נישט קענען זיך ריהרען פון אָרט.

דאָס הייסט, אַז מיר זאָלען טון מיט איהם, אַזוי ווי מיר האָבען געטון אַמאָל אין בערלין.

— עטוואָס ענהליכעס ראַלף, דו פערשטעהסט, מיך און צוליב דעם האַלט איך פון דיר.

— אָבער איהר ווילט מיר נישט אַנפערטרויען, צוליב וואָס איהר זוכט נירענבערגען.

— דאָס וועל איך דיר דערצעהלען דעמאָלט, ווען דו וועסט מיר ברענגען די איצטיגע פאָטאָגראַפיע פון נירענבערגען. געה-זשע אַלזא, צו דעם פאָטאָגראַפיסט און בעשטעלט מיר אַ פאָטאָגראַפיע.

ראַלף איז אַוועק און דער דעטעקטיוו האָט זיך פערטראַכט וועגען דעם, ווי אַזוי צו פערהאַלטען נירענבערגען. "וועל זילבערשטיינען. נאָך דעם אַלעם, וואָס זיין געהילף האָט איהם דערצעהלט וועגען נירענבערגען איז שוין פאַר דעם דעטעקטיוו נישט געווען קיין ספק, אַז נירענבערג און זילבערשטיין איז איין און דערזעלבער פערזאָן, הגם ער האָט זיך אַזוי שטאַרק פערענדערט און מאַסקירט.

— איך קען מיך פערלאָזען אויף ראַלפען. ער איז אַ כוואַטסקע יונג, ער וועט שוין מיין העלד נישט אַרויסלאָזען פון דאַנען.

קאַפּיטעל 6

נירענבערג איז קלעם

ראַלף האָט שוין נירענבערגען נישט אַרויסגעלאָזען פון אויג, דער דאָזיגער אַנגעזעהענער סוחר איז יעדען טאָג אינדערפריה געגאַנגען פון זיין וואוינונג אויף זאַוואַדזקא גאַס אין ביוראָ אויף פּיעטריקאָווער, דאַן אַהיים אויף מיטאָג, נאָכמיטאָג איז ער שוין געגאַנגען אין פערשידענע, יעדעס מאָל אין אַנ'אַנדער אָרט. ראַלף האָט זיך דערוואוסט, אַז נירענבערג האָט עטליכע וואוינונגען אין לאָדז און אומעטום נעהמט ער אויף עפּעס פערשידענע אינטערעסאַנטען. ראַלף האָט מורא געהאַט, אַז ער זאָל נישט אַוועקפאָהרען און געגומען אויספיהרען זיין פּלאַן, אַז נירענבערגען זאָל קראַנק ווערען, ס'זאָל איהם עפּעס געשעהען.

(פאָרזעצונג קומט)

קיִנאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

הײַנט און ווײַטערע טעג!
דער נײַעסטער שלאָגער, פּראָדוקציע 1930-31 י.
גרויסע דראַמע פונ'ם לעבען פון אַ פרוי, וועלכע האָט
נישט געקענט האָבען קיין קינדער, אין פילם א. נ.

אהן הארץ — אהן נשמה...

אין דער פרויען-הויפּט-ראָלע: דער לאַנג-ערוואַרטעטער ליבלינג
פון לאָדז און פון דער וועלט **HENNY PORTEN**
און דער בערימטער טראַגיקער **GUSTAW DIESSL**
אויסער'ן פּראָגראַם: די אוצרות פון פּאַמערן.

אָנהויב פון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג
און יום-טוב — 12 בײַטאָג. דער זאַל ווערט מעכאַניש ווענטילירט

האלא, לעטניקעס!
לאזט נישט אייער פערמעגען אויף הפקר!
ווילט איהר האָבען אַ רוהיגע זומער-וואוינונג, מיזט איהר זאָרגען, איידער אייער פאַמיליע פאָהרט אַרויס אויף דער נאַטור, פאַר מינימאַלע קאָסטען פערזיכערען אייער היים געגען גנבה און שרפה.
אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אומזיסט
אין ביוראָ בוזין, לאָדז, אַנגראַדאָוואַ 3
טעלעפאָן 191-48
אין ביוראָ: שלעזינגער, לאָדז, שרוד-מיעסקאַ 47 (פריהער נאָוואָ-צעגעלניאַנאַ 17),
טעלעפאָן 211-22

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף הילעס פאר מענער ווי בער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאָזט אײַך נישט, ווײַל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרוים אזוי ווי א מענטשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אַרײַן אין דעם כוס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גומענע הויל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מײַנע בע-האַנדלונג און פון דייטשע פּראָפעסאָר דאָקטאָר ברעכורטעוויץ בעזונדערס זיכער דעם שניט און געפעהרליכסטען בראָך.

אויך פאַר הויקערס דאַמענגעלן מיט הייל-גאַרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פוס און פלאַטפוס ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
שפּרעכשטונדען פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשײַנען פון די קראַנקע איז אומ-בעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזי-טעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַ-רישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן טערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאנקזאגונג.
דעם געעהרטען ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, ספּעצ. פאַר בראָך-לײַדענדע אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, פּראָנט 2 שטאָק, פאַר דער גיכער אינטערעס-סענלאָזער הילף און רעטען מיך דעם ערשטען טאָג ראש השנה פון דעם שוערען און פאַר מײַן לעבען געפעהרליכען בראָך, פאַר דעם חיסע שאַפּ-ליכען אָנלעגען מיר דעם באַנדאַזש פון 7 מעטאָ"ע דאַנק איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפּפעהל איהם דערורך פאַר אַלע בראָך-לײַדענדע.
Dr. M. Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה.
און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-לאָגישע און נערוועך-קראַנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. — —
פון 11 ביז 12 בײַ טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

DR. MED.
Haltrecht
ספּעצ.-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה., נעמט אָ' פון 8—10 פריה, און פון 6 ביז 8.30 אָוו. זונטאַג פון 9 ביז 12 בײַטאָג.
פיעטריקאווער 10
נעמט אָן אין לעטשניצע סאַניטאַס Śródmiejska 8
פון 12[30] ביז 1[30] נאָכמ.

השבת אבדה.
געכמען איז מיר אין דער געגענד פון אַלטשטאָט שוועק-בעקומען אַ פּאָרטפעל מיט פערשידענע דאָקומענטען, חוץ אַ מיליטער-ביכעל אויפ'ן נאָמען יהודה בראַקמאַן, זגערזשער 36, חוץ אויך אַ בלאַנקאַ-וועקסעל אויף 100 זל. Anna Mykla-szewska אויסגעשטעלט. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען גע-בען בעלוינונג אָפּצוגעבען צו בראַקמאַן, זגערזשער 36.

WAZNE DLA LETNIKÓW!
Wypożyczamy Aparaty Radjowe NORA
1 i 3 Lampowe,
NA SEZON LETNI.
„ELEKTROS-RADJO", Łódź
Śródmiejska 5, tel. 156-59
(dawnej ul. Cegielniana 26).

Dr. med. **J. Lubicz**
כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
איינציגע פּראַקטיקע פון ועסטליכע אָרטאָפּעדישע שפּיטעלער, ווי: ווילעדקעס אויף פּלאַטפוּסען, קינסטליכע הענט און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאָן 134—72
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ.
און פון 7½—9 אָוונד.

Hallo! Korzystajcie z okazji! Hallo!
Urządzamy
sprzedaż reklamową sprzętu radjowego
po cenach przebojowych
— TYLKO OD DN. 8 DO 15 MAJA r. b. —
sprzedajemy
APARATY NORA
1 lamp. po zł. 30.—
3 „ „ 60.—
Cewki 100,200,300,400,500,600 po zł. 2 — Słuchawki od zł 9.50
Sprzęgacze „ „ 1.50 Detektorki luksus. z kryszt. „ „ 1.80
„ precyzyjne „ „ 2.— Głośniki „ „ 23.—
i wiele innych aparatów lampowych na prąd, światowych firm po cenach okazyjnych.
„ELEKTROS-RADJO" Łódź, Śródmiejska 5
tel. 156-59 (dawn. Cegelniana 26)

ווענעבעריר קלינעסלעער קליניק
„SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

Polisy przedwojenne rosyjskie!
אַנ'אַדוואָקאַט אין ניו-יאָרק טיילט מיט, אַז מען קאָן דאָרט אויסצאָהלען פאַר פּאָליסען פון איינע רוסישע געזעלשאַפטען, וועלכע האָבען דאָרט געלד אין דעפּאָזיט ליגען, דעריבער נעהם איך אָן ביז דעם 20. ד. ח. די פּאָליסען פון פאָל-גענדע געזעלשאַפטען:
Pierwsze Rosyjskie Tow. Ubezpieczeń z r. 1827
Drugie „ „ „ „ 1835
Sz. Goldman, Wschodnia 36
od 4–6 po poł.

HEMOROIDY
stan zapalny
swędzenie
krwawienie
USUWA HEMORIN KLAWE

יעדער איינציגער
האָט זיך אי-בערצייגט, אַז פאַר
מעבעל
דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען אז"וו צאָהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191-00.
בײַ מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

לאזט נישט הפקר אייער פערמעגען
בעזאָר איהר פערייזט אויף זומער-וואוינונגען, קלינגט אָן טעלעפאָן **175-88**, וועט מען אײַך פערזיכערן אײַ-ערע וואוינונגען פאַבריקען און געשעפטען פון פייער און גנבות צו זעהר צוגענגליכע בעדינגונגען.
אינספּעקטאָר פון נדן-און קאַפּיטאַל-אַסעקוראַציע
ח. פאנסקער, קאמיענגא 9,
טעלעפאָן 175-88.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראַנקה. פון 1—2
ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7
ד"ר יוסטמאן נערווען-קראַנקה. פון 12—2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6
ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 1—1½
ד"ר קאנטאר כירורגישע קראַנקה. פון 5—6
ד"ר ראקאויסקי נאָז, האַלז און אויערן-קר פון 10—11, 2—3 און פון 6—7
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5
ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2
נ. ראזעס צאָהן-אַרצט פון 9—1
א. גראדזענשטיק צאָהן-אַרצט פון 3—7
צאָהן-טעכניק, פּלאָמבירונג, קראָנען, מאָסטען א.א.וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראַנקהײַטען פון קאָפּ (פאַרך) מיט רענטגען-שטראַלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלײַכטונג, קוואַרץ-לאַמפּען, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין).
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיטע איז שטאַט.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין ביוראָ
פון ד. מאנעלא
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווײַטער ערלעדיגט פּינקט-ליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַ-לערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדעלסווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַטיעס, כלל זאַכען, זאַבעזפּיטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אויזשאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלויזלעס און זאַבעזפּיטשעניעס ווע-רען בײַ מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,
פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 4—7 אָוונד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Doktór KLINGER
ספּעציאַל-אַרצט פאַר ווענער. שע. הויט- און האָר-קראַנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אָוונד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פּיעטריקאָווער 62"

Dr. Z. RAKOWSKI
פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
קאַנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6—9 ... אַ חודש אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בײַטאָג און בײַנאַכט.

אנאנסען-פרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרײַטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 ... 60—
נאָכ'ן טעקסט—12 ... 18—
פאַר אַ מיליטער-שורה: ...
אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.